

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра іноземної філології та перекладу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Усний політичний дискурс: перекладознавчий аспект»

Здобувача вищої освіти

II курсу, групи Ф-21в(м),
спеціальності 035 «Філологія»

освітньої програми

«Германські мови та літератури
(переклад включно),

перша – англійська»

Ліни МАРШУК

Науковий керівник

к. філол.н., доцент

Віолета НЕЧИПОРЕНКО

Гарант освітньої програми

д.філол.н., професор

Наталя ІВАНИЦЬКА

Вінниця 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ЯК ЛІНГВО-ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОЇ ПРОБЛЕМИ.....	9
1.1 Усний політичний дискурс як вид вербальної комунікації політичних суб'єктів.....	9 13
1.2 Концептуальна структура усного політичного дискурсу	19
1.3 Теоретичні основи перекладу усного політичного дискурсу.....	
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2 ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УСНОГО АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	28
2.1 Методологія перекладознавчого аналізу усного англomовного політичного дискурсу.....	28
2.2 Методичні засади формального аналізу усного політичного дискурсу.....	36
2.3 Критичний дискурс-аналіз в перекладі усного політичного мовлення	42
2.4 Лінгвопрагматичні особливості перекладу усного політичного дискурсу на українську мову.....	51
Висновки до розділу 2.....	63
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	75
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

Політичний дискурс – поняття комплексне й багатогранне. У політичних промовах формуються цінності, ідеї, образи, думки, інтерпретації та концепти, а отже це є потужний владний інструмент, який використовується для репрезентації, легітимізації та просування певних образів реальності.

Вивчення політичного дискурсу як різновиду комунікації актуалізувалося після лінгвістичного перевороту, що відбувся в другій половині ХХ ст. Як результат виник цілий спектр нових напрямів і методів дослідження мовного спілкування, які вплинули на вивчення політичної комунікації.

Дослідження політичного дискурсу як особливого комунікативного явища, відбувалося в межах антропології, культурології, естетики, семіотики і герменевтики, кібернетика, нейропсихології, різних напрямів психології та філософії, соціології тощо. Кожен із цих напрямів напрацьовував власні методи аналізу та свій понятійний апарат.

Так, методологічною основою дослідження є напрацьовані висновки та підходи на різних етапах розвитку основоположень про усний політичний дискурс. Зокрема йдеться про «класичних» розробників концепту політичного дискурсу, праці яких ознаменували початок його наукового вивчення – П. Бурдьє, Л. Вітгейнштайна, Дж. Мура, Б. Рассела, Ф. де Соссюра, Г. Фреге. Важливим є доробок зарубіжних авторів, які аналізують специфіку функціонування політичного дискурсу як мовознавчої проблеми – Л. Альтюссера, Е. Бенвеніста, З. Гарісса, А. Грейман, Т. ван Дейка, Ж. Деррід, Ж. Дюбуа, Е. Косеріо, Т. ван Левіна, К. Леві-Строс, М. Пеше, М. Фуко, Ю. Хабермаса, П. Шародо. Береться до уваги українська наукова школа досліджень політичного дискурсу, яка наразі формується

таким вченим представництвом: Н. Акінчиць, Ф. Бацевич, Н. Іваницька, І. Іщенко, І. Клименко, Н. Кондратенко, Л. Нагорна, В. Нечипоренко, Г. Палей, К. Серажим.

Незважаючи на те, що політичний дискурс став об'єктом міждисциплінарного дослідження, вираження ідейної позиції, особливо на великий загал слухачів, завжди потребує запалу, який може відтворюватися лінгвістично по-різному, зокрема: вдалимими перифразами, порівняннями та зіставленнями, епітетами й метафорами, морально-етичними антитезами, ствердними запереченнями, повторенням певних ідеологем, гіперболами, актуалізацією окремих слів і виразів, аритмічним синтаксисом, експресивним тонуванням. Зазначені фактори становлять найбільші труднощі у вивченні когнітивно-семантичних аспектів експлікації каузальних домінант у неблизькопоріднених мовах, на зразок англійської й української, що створює проблеми перекладу у сучасному дискурсивному вимірі.

Таким чином, **актуальність дослідження** продиктована міждисциплінарною природою політичного дискурсу, новизною й незрілістю дискурсології як галузі мовознавства, розумінням перекладу у дискурсивному вимірі з урахуванням повного спектру комунікативної ситуації, у якій він відбувається, та необхідністю моделювання перекладацького процесу як найбільш перспективного методу уникнення труднощів у подальшій практиці.

Метою наукового дослідження є аналіз усного політичного дискурсу в межах лінгвістичної епістеми та особливостей його відтворення засобами іншої мови. Для досягнення дослідницької мети необхідно виконати такі **завдання**:

1. На основі теоретичного аналізу проблеми дослідження обґрунтувати основні підходи до розуміння теорії політичного дискурсу;
2. З'ясувати концептуальні характеристики політичного дискурсу;

3. Визначити особливості синхронного перекладу як найскладнішого способу відтворення усного політичного дискурсу іною мовою;

4. Змодельовати аналіз перекладу усного політичного дискурсу на основі лінгвокогнітивного та лінгвокультурного підходів;

5. Розкрити семантичну структуру взаємодії комунікативних елементів у процесі відтворення усного політичного дискурсу мовою оригіналу та перекладу;

6. Виділити основні перекладацькі прийоми і трансформації при перекладі усних промов англомовних політичних лідерів.

Об'єктом дослідження є усні промови англомовних політичних діячів і їх переклад на українську мову.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є лінгвостилістичні характеристики та перекладацькі трансформації, які використовують для його відтворення усного політичного дискурсу іншою мовою.

Для досягнення завдань дослідження послуговувалися **методами** такими методами: семіотики як науки про символи та їхню природу; семантики, яка аналізує значення символу; лінгвістики – для визначення мовно-стилістичних особливостей текстів усного політичного дискурсу; перекладознавства – для виокремлення застосованих мовленнєвих трансформацій у трансляції усної політичної промови українською мовою.

У зазначеному методичному комплексі найважливішими для дослідження є метод контент-аналізу, метод критичного дискурс-аналізу Т. ван Дейка, а також методи описового, порівняльного, структурного аналізу усного політичного дискурсу як комунікативного явища.

Емпіричним матеріалом, який є основою дискурсивного аналізу перекладу англомовних політичних виступів, послуговували скрипти промов провідних політичних діячів світу мовою оригіналу (англійська) та мовою перекладу (українська), зокрема:

1. Виступ президента США Джо Байдена у м. Варшава із промовою щодо роковин вторгнення Росії в Україну (21 лютого 2023 року) (далі Д. Байден) [70].

2. Виступ Державного секретаря США Ентоні Блінкена на Конференції з відновлення України (м. Лондон) (21 жовтня 2022 року) (далі Е. Блінкен) [69].

3. Звернення Президентки Європейської Комісії Урсули фон дер Ляєн до Верховної Ради України (04 листопада 2023 року) (далі У. фон дер Ляєн) [71].

4. Промова прем'єр-міністра Об'єднаного королівства Великобританії та Північної Ірландії (2019–2022 рр.) Бориса Джонсона під час засідання Верховної Ради України (м. Київ, 3 травня 2022 року) (далі Б. Джонсон) [72].

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена сукупністю визначених завдань, засобами їх вирішення й конкретизована в таких твердженнях:

1. *уперше* змодельовано комплексний аналіз перекладу усного політичного дискурсу на основі формального та лінгвістичного дослідження та критичного дискурс-аналізу; здійснено комплексний дискурсивний аналіз перекладу політичних промов Д. Байдена, Е. Блінкена, Б. Джонсона та У. фон дер Ляєн на українську мову.

2. *уточнено* етимологію політичного дискурсу у філософській і мовознавчій парадигмі; поняття «усний політичний дискурс» як комунікативне явище; характерні особливості та труднощі синхронного перекладу.

3. *подальшого розвитку* набули положення про застосування лексичних, граматичних і стилістичних прийомів у синхронному перекладі; механізм визначення дискурсивних патернів як політичних маркерів у текстах промов політиків; практичне імплементування основних засад теорії

репрезентації соціальних гравців Д. ван Левіна; визначення типу синхронного перекладу за результатами дискурс-аналізу усного політичного дискурсу.

Практична цінність одержаних результатів. Отримані результати можуть стати теоретичним підґрунтям для наукового аналізу та розробки методології ефективної інтерпретації вихідного тексту політичної промови задля виявлення недоліків та ризиків, що будуть враховані у його подальшій адаптації іншою мовою. Авторські висновки мають теоретичне й прикладне значення і можуть бути використані при підготовці навчальних курсів «Теорія та практика перекладу», «Практичний курс письмового та усного перекладу», спецкурсів із теорії дискурсу та лінгвістики тексту.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідження були представлені у вигляді доповідей і повідомлень на X студентській науково-практичній інтернет-конференції «Світоглядні трансформації особистості студента ЗВО: історико-філософські, соціально-правові, мовознавчі та здоров'я формуючі аспекти» (Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ (2023)); VI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації» (Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ (2023)); у Віснику студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ (Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ (2023)). Загалом, на основі проаналізованих джерел та результатів проведеного дослідження було опубліковано 2 статті та 1 тези:

1. Маршук Л. М. Теоретичні основи перекладу політичного дискурсу: лінгвокультурологічний аспект. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. Вип. 178. С. 106 – 113. [URL : http://www.vtei.edu.ua/doc/2023/vatra2004/zb23_178.pdf](http://www.vtei.edu.ua/doc/2023/vatra2004/zb23_178.pdf)

2. Маршук Л. М. Критичний дискурс-аналіз англомовної політичної промови. *Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації* : збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. Ч. 2. С. 102-108.

3. Маршук Л. М. Політичний дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного середовища. *Світоглядні трансформації особистості студента ЗВО: історико-філософські, соціально-правові, мовознавчі та здоров'яформуючі аспекти*. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. С. 78-80. [URL : http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2402/zb.pdf](http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2402/zb.pdf)

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків і пропозицій, списку використаних джерел та джерел ілюстративного матеріалу, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ЯК ЛІНГВО-ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОЇ ПРОБЛЕМИ

1.1 Усний політичний дискурс як вид вербальної комунікації політичних суб'єктів

Питання ефективності вербальної комунікації, що є однією із важливих складових предмету нашого дослідження, набуває все більшої актуальності у комунікативній лінгвістиці. Як зазначалося раніше, все більший інтерес науковців викликає дослідження політичної комунікації, а саме політичної лінгвістики як компоненти комунікативної лінгвістики. У межах нашого дослідження політичну комунікацію розглядаємо як комунікативну діяльність, яка здійснюється в певних соціально-політичних умовах із визначеними мотивами й метою.

Оскільки політична лінгвістика вивчає функціонування мови в політичних дискурсивних практиках [54; 50], то можна говорити про певну дихотомію, а саме «політична мова – політичний дискурс», яка нині розглядається як проблема співвідношення цих двох понять, але та, що немає єдиного сформульованого підходу.

Деякі дослідники вживають поняття «політична мова» в дуже широкому розумінні. Так, В. Бергедорф під політичною мовою розуміє «всі мовні висловлювання, в яких йдеться про політику, а також висловлювання, що продукуються з позицій влади» [32, с. 21].

Аналізуючи дослідження інших українських лінгвістів О. Семенюк і В. Паращук спостерігаємо певне ототожнення понять «мова» і «дискурс». Зокрема, дослідники вказують такі підходи до розуміння дискурсу:

1. Дискурс як мова вища за рівень речення або словосполучення;
2. Дискурс як будь-яке вживання мови;
3. Дискурс як висловлювання;
4. Дискурс як текст у сукупності з екстралінгвістичними (прагматичними, соціокультурними, психологічними) факторами, текст як цілеспрямована соціальна дія, компонент взаємодії людей та механізмів їхньої свідомості, «мова в житті» [38, с. 17– 18].

У науковій літературі слово «дискурс» в основному вживається як синонім слова «текст». Причому під текстом розуміють не лише структурно-мовно складову та кінцеву реалізацію спілкування, а будь-яке явище дійсності, що має знакову природу і певним чином структуроване.

Із лінгвістичної точки зору дискурс містить у собі сам текст як ізольований вербалізований результат мовлення і контекст, в якому він функціонує, – ситуативний і культурний, він з'являється з тексту, народжується в ньому.

Із ономасіологічної позиції спочатку створюється дискурс, який із плином часу перетворюється в текст, котрий адресат може знову перетворити на дискурс.

Таким чином, науковці розглядають дискурс як тип висловлювання, тобто мовну діяльність, яку представлено у формі зв'язного тексту з лінгвальними і екстралінгвальними факторами.

Однією з найбільш повних класифікацій дискурсів є класифікація Г. Почепцова, в якій серед інших він виокремлює ПД. Цей тип дискурсу можна розглядати у вузькому і широкому розумінні. У вузькому розумінні ПД представлено як лише публічні виступи політиків. Ширше розуміння охоплює всі мовні висловлювання, в яких йдеться про політику, з певними характеристиками, які пов'язані власне з особливостями політичної діяльності та політики в цілому.

Оскільки політика є цілеспрямованою діяльністю в галузі взаємовідносин між різними суспільними групами, державами й народами, яка першочергово пов'язана з боротьбою за здобуття або утримання державної влади та знаряддям регулювання і формування цих стосунків, то ПД містить у собі вектор, спрямований на питання влади.

На думку дослідника Е. Косеріо, політична мова є «політично навантаженою», оскільки містить знаки солідарності з іншими членами суспільства, які вживають ту ж мову. Іноді навіть говорять, що мова є проміжною ланкою між думкою та дією, яка завжди була «важливим фактором для встановлення політичного стримання, економічної і соціальної дискримінації» [31, с. 219].

Вітчизняна філологиня Г. Палей виділяє характерні ознаки ПД, зокрема:

- лексика, яку використовуємо в повсякденному житті, в ПД використовують зовсім по-іншому;
- специфічна структура дискурсу як результат певних мовних прийомів, які використовують для створення ПД;
- специфічна реалізація дискурсу – дискурс може бути представлений та оформлений у звуковому і письмовому вигляді [30].

Зрозуміло, що дослідження ПД лежить на перетині різних дисциплін, це пов'язано з аналізом форми, задач, і змісту дискурсу, який використовують у певних політичних ситуаціях. Філологи розглядають усі фактори різних мовних особливостей поведінки того, хто говорить та інтерпретацію їхнього мовлення, досліджують макроструктуру (зміну і мотивацію сюжетів, мотивів, жанрів і т.д.), а також мікрорівень (семантику, прагматику, інсценування і моделі інтерпретації) ПД.

П. Бурдьє [7, с. 125] вважає, що ПД – це у вузькому сенсі політичне поле, що включає сфери політичних партій, інституцій політичної влади і є дуже міцно пов'язаним із темою мови та влади. Науковець переконаний, що

ПД виступає образним полем бою, де застосовується символічна влада шляхом продукування гасел, програм та різних медійних заходів, суб'єкти дії політичного поля постійно працюють над створенням репрезентацій, за допомогою яких вони намагаються створити та нав'язати іншим своє бачення соціального світу для того, щоб здобути підтримку тих, на кому тримається їхня влада. Тобто, політичний дискурс можна розглядати як поле боротьби за владу у формі семантичного простору, в межах якого використовуються динамічні мовні засоби для вироблення і випробовування певних соціальних значень.

Створення ефективного ПД неможливе без урахування залежності тих чи інших ролей політичного суб'єкту від його почуттів та емоцій. Різноманітні психологічні властивості розглядають психологічний вплив, як фактор, який корегує поведінку і визначає виникнення певних суспільних ролей та функцій. Дуже часто природа політичних явищ залежить від психологічних факторів більше, ніж від соціальних.

Одним з ефективних прийомів, який застосовується при створенні ПД є формування образу ворога, тобто того, хто є винним у всіх соціальних проблемах. Такий прийом вважаємо маніпуляційним, адже образ ворога ніби об'єднує суспільство, але водночас робить його вразливим і легкокерованим.

ПД як дискурсивне поле бою спрямований на знищення супротивника, тобто його озброєння (думок та аргументів), а також на дискредитацію його особистості.

Суспільне призначення ПД полягає в тому, щоб навіяти адресатам необхідність «політично правильних» дій та оцінок. Іншими словами, метою ПД є не усна референція, а створення підґрунтя для переконання адресатів, спонукання до дії, що і визначає його ефективність політичного дискурсу.

Мова ПД насичена символами, а успіх та ефективність визначається тим, наскільки ці символи співзвучні з масовою свідомістю людини, тобто політик повинен вміти доторкнутися до потрібної струни у свідомості,

висловлювання політика повинні бути спрямовані на сформованість ціннісно-мислової інтенції реципієнта.

1.2 Концептуальна структура усного політичного дискурсу

Однією з особливостей політичного дискурсу є його спрямованість на майбутній контекст. Такі майбутні контексти мають низку переваг, адже їх достатньо важко одразу цілковито заперечити чи перевірити, отож залишається лише дослухатися до ідей, які проголошує цей тип дискурсу.

Політичний дискурс є полемічним, що власне і різнить його з-поміж інших видів дискурсу. Ця полемічність впливає і на підбір слів та й лексики в цілому, це наче програвання написаного сценарію на театральній сцені. Така сублімація власне притаманна людській природі. Це певна театралізована агресія, яка спрямована на нав'язування інших цінностей та оцінок, навіювання негативного відношення до політичного противника, тому часто терміни та явища, які позитивно сприймає одна сторона, протилежна сторона сприймає зовсім по-іншому.

Характеризуючи ПД як різновид дискурсу, науковці визначають його мету, а саме: він розгортається для досягнення, збереження та здійснення політичної влади. Таким чином сформувалося загальне наукове бачення, що інтенція політичного дискурсу пов'язана виключно з отриманням або втриманням влади. Частково погоджуючись із такою думкою, вважаємо, що у сучасних умовах і політичних процесах основна мета політичного дискурсу дещо розширила перелік завдань для досягнення кінцевого результату. Переконані, що основна ціль ПД є формування в соціумі тих думок та оцінок, які є необхідними для автора дискурсу, тобто висловлення адресантом свого бачення дійсності та переконання адресатів у єдиноправильності такого бачення. При цьому політик використовує низку специфічних засобів

(лінгвальні та екстралінгвальні) відповідно до прагматичних настанов, цілей та умов спілкування, що склалися в процесі ПД.

Особливістю ПД є використання певних семантичних засобів, коли звичні мовні одиниці отримують незвичну інтерпретацію та коли звичайні, на перший погляд, ситуації використовують у нових несподіваних смислових контекстах. Підтвердженням цьому є часте використання метафор у ПД.

ПД розглядається з різних кутів зору, адже для дослідників важливо розуміти власне цінність політичного тексту в цілому, а також думки, певні послання та ідеї зокрема.

Враховуючи вищесказане, ми можемо сформулювати власне визначення усному політичному дискурсі, а саме – структурований, часто контекстуально опосередкований вербально-смисловий акт комунікації суб'єктів у політичній реальності, який здійснюється для досягнення визначених політичних цілей і намірів.

Типологію ПД вивчають як вітчизняні, так і європейські спеціалісти. Так, Н. Кондратенко [23, с. 12–13] виокремлює головні типи політичного дискурсу на основі таких чинників:

- 1) за формою: усний та писемний;
- 2) за чинником мовця: адресантно-прямі й опосередковані;
- 3) за метою: інформативний (новини, повідомлення), спонукальний (агітаційні листівки, прокламації), іміджевий (буклети, телевізійні рекламні ролики), мотиваційний (тексти чорного PR), експресивний (фото, пісні, анекдоти);
- 4) за чинником адресата: особисто адресований (пряме поштове листування) та масово адресований (телевізійні повідомлення);
- 5) за сферою функціонування: телевізійний ПД, газетно-журнальний, радіо-ПД, рекламний або PR.

П. Шародо [47] визначає типи ПД за критерієм мети комунікації, але керується іншими міркуваннями. Учений наголошує, що типи

комунікативних ситуацій є більш-менш усталеними, тому вони групуються навколо чітко визначених цілей. З таких позицій учений виокремлює три типи ПД:

- ідеологічний ПД (ретранслює ідеологічні настанови комунікантів),
- ПД впливу (риторичний дискурс, покликаний через мовленнєві засоби впливати на думки комунікантів для встановлення між ними згоди; конструює більшою мірою образи й ефекти, ніж ідеї),
- дискурс політичного коментаря (журналістські коментарі щодо політичних подій, бесіди на політичні теми у дружньому або сімейному колі тощо).

Г. Амаглобелі [45] у своїй праці «Types of Political Discourses and Their Classification» пропонує класифікацію політичного дискурсу за тематикою тексту промови, а саме ЛГБТ-дискурс, зелений дискурс, релігійний дискурс, націоналістичний дискурс і феміністичний дискурс. Мовознавець звертає увагу, що кожен тип дискурсу у його типології водночас представляє дискурс окремого соціального сегмента чи групи. Таким чином, кожен сегмент (на основі професійного, класового (соціально-економічних) чи гендерного поділу) породжує типові для них дискурси. Дискурси, створені цими сегментами, є відображення ідеологічної позиції. Тому встановлюється специфічний зв'язок між ідеологією (світоглядом) і дискурсами, адже як, у свою чергу, зазначив Т. ван Дейк [51, с. 115–140], «люди набувають, виражають і відтворюють свої ідеології в основному за допомогою тексту або розмови, тому дискурсивно-аналітичне дослідження ідеології є найбільш актуальним».

Отже, питання типології політичного дискурсу є досить неоднозначним і різновекторним у тлумаченні. Вчені розглядають політичну мову за різними аспектами та пропонують відповідно різні типи політичного висловлювання (форма, тема, ідеологія, тощо)

Як вже згадувалося у попередньому розділі, основною функцією ПД слушно вважається боротьба за владу, адже будь-які форми усного або письмового висловлювання політиків спрямовані на вплив та позитивну самопрезентацію як засоби реалізації мети отримання або утримання влади. Утім вітчизняні та закордонні дослідники пропонують широкий спектр функцій політичного дискурсу для обговорення.

Так, П. Чілтон і К. Шеффнер [50] виділяють чотири типи стратегічних функцій політичного дискурсу: 1) примушування; 2) опір, опозиція, протест; 3) симуляція; 4) легітимізація і делегітимація.

Л. Нагорна [28, с. 35] вважає, що до основних функцій політичного дискурсу належать мобілізаційна, маніпулятивна, ідеологічна, корпоративна та функція привернення уваги до тексту чи зображення. Мобілізаційна функція – це емоційний заклик адресанта до ціннісних та ідеологічних преференцій електорату. Вона найчіткіше виражена у плакатах, лозунгах, листівках. Маніпулятивна полягає у спекуляції інформацією стосовно нагальних суспільних проблем із метою розпалювання ворожнечі між політичними опонентами. Ідеологічна та корпоративна – це функції виокремлення ключових позицій політика чи партії з метою демонстрування власних особливостей. Функція привернення уваги має на меті якщо не прихилити реципієнта на бік політика, то принаймні заявити про його існування яскравим зображенням чи слоганом.

У класифікації функцій політичного дискурсу, що запропонувала О. Шейгал [13, с. 215], чітко простежуються закономірності їх реалізації через систему соціальних зв'язків:

1) соціальний контроль (створення передумов для уніфікації поведінки, думок, почуттів і бажань великої кількості індивідуумів, тобто маніпуляція громадською свідомістю);

2) легітимізація влади (пояснення й обґрунтування рішень щодо розподілу влади та громадських ресурсів);

3) відтворення влади (зміцнення прихильності до системи, зокрема через ритуальне використання символів);

4) орієнтація (через формулювання цілей і проблем, формування картини політичної реальності у свідомості соціуму);

5) соціальна солідарність (інтеграція в межах усього соціуму або окремих соціальних груп);

6) соціальна диференціація (відчуження соціальних груп);

7) агональна (ініціювання та вирішення соціального конфлікту, демонстрація незгоди і протесту проти дій влади);

8) акціональна (проведення політики через мобілізацію або «наркотизацію» населення: мобілізація полягає в активізації й організації прихильників, тоді як під наркотизацією розуміється процес примирення і відволікання уваги, присипляння пильності).

Однією з основних функцій політичного дискурсу вважається також функція відстоювання своєї точки зору політиками у промовах. А це є показником приналежності політика до певної політичної сили, до певної партії чи ідеології що, в свою чергу, зобов'язує його:

– конкретизувати причину виступу, мотивувати (виголошує промову не тому, що йому так хочеться, а тому, що так потрібно);

– підкреслити «репрезентативність» даного виступу (вказує конкретно від якої партії / фракції / угруповання він виступає);

– уникати проявів висловлювання особистісних намірів і мотивів (підсилює соціальну значущість промови та свою відповідальність за промовлені слова).

У свою чергу, мотивується це тим, що політик представляє інтереси всього суспільства.

Отже, дослідивши думки учених щодо характеристики політичних промов, видається доцільним зазначити функціональний поділ політичного

дискурсу, яким ми будемо послуговуватися у нашому дослідженні емпіричного матеріалу, а саме:

- інформаційна функція (полягає у передачі смислового і змістового контексту політичного повідомлення);
- експресивна функція (вплив на цільову аудиторію психолінгвістичними засобами, які спрямовані на певну електоральну активність (спрямування дій, ідей, формування думок і поглядів, тощо) або її зміну);
- афективна функція (звернення до емоцій цільової аудиторії (і не лише позитивних);
- металінгвістична функція (роз'яснення основних положень політичної мови цільовій аудиторії);
- апелятивна функція (взаємодія відправника та отримувача політичного повідомлення).

Проаналізувавши наукові доробки щодо основних характеристик ПД, зазначимо, що у контексті нашого дослідження промови політичних діячів ми характеризуємо за такими ознаками:

1. Тематика (культура, економіка, охорона навколишнього середовища, політичний супротив, військова агресія, тощо).
2. Репрезентаційність (прес-конференція, дебати, Е - політичний дискурс (онлайн-дописи, висловлювання, промови, тощо), медіа-політичний дискурс, сегментний політичний дискурс (політична промова, яка спрямовується до певної когорти населення), публічний політичний дискурс (промова перед масовою аудиторією)).
3. Тривалість (коротке повідомлення, розгорнута доповідь, звернення, діалог, реакція).
4. Функціональність (визначення функцій тексту політичної промови, а саме: інформаційна, експресивна, афективна, металінгвістична чи апелятивна).

5. Іntenція (повідомити, переконати, довести точку зору, отримати чи утримати владу)

Варто зауважити, що визначені характеристики усного політичного дискурсу послуговували нам основою дослідження емпіричного матеріалу в межах формального аналізу.

1.3 Теоретичні основи перекладу усного політичного дискурсу

Переклад усного ПД – це складна перекладацька діяльність, яка передбачає виконання одночасно кількох задач, зокрема сприйняття та аналіз вербального англomовного матеріалу, зіставлення при цьому двох мовних систем (у контексті нашого дослідження – англійської та української), обробку закодованої мовної інформації та її відтворення мовою перекладу.

Проаналізувавши дослідження у галузі перекладу усного ПД, можемо виділити такі види його адаптації:

1. Синхронний переклад з використанням спеціальних засобів прослуховування інформації (звукоізолююча кімната, навушники та мікрофон) [57, с.7].

2. Синхронне читання завчасно перекладеного тексту [2, с. 31].

3. Переклад підготовленого писемного тексту усної політичної промови [43; с. 164–167].

Зазначимо, що у проведеному дослідженні розглядаємо переклад усного ПД як різновид синхронного перекладу, якому характерне виконання різних мовленнєвих дій, зокрема сприйняття та відтворення.

Теоретичний аналіз усного ПД нами здійснено у парадигмі двох підходів – лінгвокогнітивного та лінгвокультурного, що передбачено одним із завдань нашого дослідження.

У нашому дослідженні когнітивний підхід зосереджений на взаємозв'язку мови й мислення та представляє перекладацький процес як активацію й взаємодію поняттєвих систем носіїв вихідної та цільової мов, а також ролі перекладача як посередника в міжкультурній комунікації. Когнітивний підхід дає можливість кращого розуміння механізмів отримання якісного кінцевого продукту та зосереджується не на процес, а результат перекладу.

Для виокремлення труднощів перекладу ПД варто з'ясувати характеристики синхронного перекладу, який досліджується нами у практичній частині кваліфікаційної роботи.

Традиційно усний синхронний переклад здійснюється у формі конференційного перекладу в політичному дискурсі, що передбачає переклад усних висловлювань на цільову мову на постійній основі паралельно з виступом доповідача.

Закордонні науковці розглядають синхронний переклад як комплексну психолінгвістичну діяльність. Так, французькі психологи П. Олерон і Ю. Нанпон [62, с. 45] за результатами власних досліджень встановили, що усний синхронний переклад є системою складних операцій і параметрів, яким характерні не лише лінгвістичні ознаки, але й психологічні чинники. Дослідники уперше експериментально довели, що такий вид перекладацької діяльності потребує значних зусиль, праці та практики перекладача.

Британський психолог Д. Гервер [54] називає усний синхронний переклад «складною поведінкою», детальне вивчення якої дозволить краще зрозуміти особливості людської пам'яті, уваги та лінгвістичної поведінки. Учений наполягає на тому, що синхронний переклад – це «складний процес переробки даних, які передбачають сприйняття, зберігання, пошук, трансформацію та передачу вербальної інформації». Д. Гервер також експериментально встановив середній поріг комфортного темпу мовлення спікера для перекладача, зокрема – 100–200 слів за хвилину, збільшення яких

призводить до помилок і пропусків у перекладі, та засвідчує, що успіх синхронних перекладачів залежить безпосередньо від темпу висловлювання мовця.

Швейцарська дослідниця Б. Мозер-Мерсер [61], яка спеціалізується на вивченні когнітивної складової синхронного перекладу, характеризує його як складну когнітивну діяльність, при виконанні якої перекладач змушений одночасно здійснювати операції з сприйняття, аналізу, розуміння, перекладу, корекції та відтворення мови спікера.

Отже, зважаючи на думки дослідників, ми характеризуємо синхронний переклад як складний процес, реалізація якого залежить від рівня сформованості та розвитку певних психолінгвістичних механізмів. Якість такого виду перекладу залежить від перекладачів, які мають постійно вдосконалювати фахові навички, тренувати пам'ять, покращувати швидкість реакції, розширювати інтелектуальний кругозір, вдосконалювати рівень знання мови. Характерними особливостями усного синхронного перекладу як комплексного психологічного та когнітивного явища, вбачаємо:

- синхронне сприйняття мови оригінала та відтворення перекладу з використанням механізму переключення уваги;
- швидкий темп транскодування вихідного повідомлення;
- залежність темпу обробки інформації, швидкості перекладу від плинності мови спікера;
- посегментний характер перекладу;
- екстремальні умови здійснення перекладацької діяльності: дефіцит часу, стрес, одноманітний характер представлення мови оригіналу, інтенсифікація пам'яті;
- відсутність безпосереднього візуального контакту перекладача з спікером і аудиторією;
- використання технічних засобів, які ізолюють перекладача від навколишнього оточення;

— залежність якості перекладу не лише від особистих якостей, лінгвальних і екстралінгвальних знань, але й розуміння мовного портрету спікера.

Лінгвокультурний аспект є важливою складовою будь-якого виду перекладу, зокрема й усного політичного дискурсу, адже мовна трансформація відбувається на основі знань іншої лінгвокультури. Перекладач працює не лише з мовами, але й із відповідними культурами.

Відомо, що політичні тексти рясніють культурно значущими лексичними одиницями, які відображають загальні та специфічні особливості функціонування національної свідомості, що є особливою складністю для перекладача, адже необхідно не лише виявляти культурно значимі компоненти промов політиків, а й максимально адаптувати їх для розуміння адресата, орієнтуючись на культурологію реципієнта.

Перекладач виконує роль не вербального перекодувальника, а інтерпретатора смислового змісту, закладеного у вихідному тексті, не просто передає одиницю мови оригіналу за допомогою одиниці мови перекладу, а відтворює її функціональне призначення у контексті політичного повідомлення.

Процес перекладу, як би швидко він не здійснювався в сприятливих чи стресових умовах, зосереджується на виконанні двох умов, а саме чіткого розуміння й усвідомлення мети вихідного повідомлення, його аналізу (якщо оригінал викликає ті чи інші труднощі) та критичної оцінки. На основі цього здійснюється вибір відповідних стратегій, методів і прийомів перекладу з урахуванням перспективності його результату. Варто зауважити, що такий підхід можливий лише, якщо перекладач працює свідомо (із попередньою обробкою політичного тексту промови), а не механічно (синхронний переклад політичної мови). Адже, як стверджує Ц. Маккінлі, «основним завданням завчасного об'єктивного відображення оригіналу тексту промови є

відбір відповідних засобів мови перекладу, необхідних для вірного тлумачення оригіналу» [60].

Українська філологиня та спічрайтер Є. Даньшина вважає, що «перекладений дискурс повинен так само впливати на іншомовного адресата, як і оригінал – на свого. Домінантою політичного дискурсу є поняття цінності, яке необхідно відтворити в перекладеному політичному тексті з урахуванням ціннісної ієрархії різних культур. Для політичної аргументації важливі моральні та етичні цінності, пов'язані з особливостями національного менталітету й темпераменту» [15, с. 24].

Погоджуючись із думкою мовознавиці, хочемо доповнити, що переклад фактажу промов не спричиняє стільки проблем для перекладача, як трансляція емоційних аргументів у продукті перекладу. Це пояснюється тим, що мовні одиниці, які виражають раціональні факти зазвичай вживаються в прямому значенні й іноді навіть є моносемантичними.

Як відзначає Г. Соловей, «перекладаючи політичні терміни, можна виділити такі три основні групи: 1) політичні терміни; 2) політичні реалії; 3) політичні символи [42, с. 84]. Тобто мова йде про неологізми, застосування яких є особливістю політичного дискурсу.

Із англійського в україномовний простір прийшла велика кількість слів політичного значення, тому при їх перекладі можна використати слово-відповідник мови перекладу, наприклад «президент», «прем'єр», «спікер», «депутат», «євродепутат», «парламент», «балотуватися», «інавгурація», «коаліція», «піар», «плюралісти», але, водночас, це не завжди є можливим, тому іноді перекладач може допуститися описового методу при перекладі неологізмів, у залежності від того, якої адаптивної концепції (доместифікація, форенізація) дотримується перекладач.

Культурно значущі лексичні одиниці в політичному дискурсі тісно пов'язані з таким явищем, як прецедентність. Передача прецедентних феноменів завжди становить складну задачу для перекладачів. Прецедентні

феномени – це будь-які значущі і відомі імена, висловлювання, тексти, ситуації, які часто вживаються і легко розпізнаються в конкретному лінгвокультурному співтоваристві [24, с. 43]. Саме політичний дискурс відрізняється високим рівнем прецедентності, з яким перекладачі зіштовхуються регулярно та приймають рішення щодо відповідної необхідності заміни таких феноменів, а саме застосування прийому опущення або надання перекладацького коментаря.

В американському та британському політичному дискурсі прецедентні феномени рідко піддаються трансформаціям, причому такі трансформації часто носять формальний характер, наприклад, зміни граматичної структури пропозиції. В україномовному політичному дискурсі дуже поширені трансформації прецедентних текстів, адже це допомагає зацікавити аудиторію, привернути увагу на ключові факти політичного повідомлення. Розпізнавання алюзій, пошук взаємозв'язків смислів тягне за собою емоційну залученість, що створює сприятливу атмосферу для надання запланованого впливу на аудиторію [6, с. 70].

Варто також зазначити, що політичний дискурс США та Великобританії відрізняється високим вмістом сакральних алюзій, стилістичних засобів, метафоричних висловлювань. Для перекладача важливо бути готовим до таких ситуацій, мати високу ерудованість у сфері політичного дискурсу та володіти фоновими лінгвокультурологічними знаннями про реципієнта і його країну. Водночас, описані лінгвальні характеристики в меншій мірі притаманні українському політичному дискурсу, тому при перекладі українською мовою образність часто знижується.

Змінюючи тональність розповіді, використовуючи певні лінгвістичні засоби впливу на читача чи слухача, автор, окрім передачі фактуальної інформації, також закладає особисте бачення та позицію в трансльованому повідомленні. У такому випадку перекладачеві необхідно передати фактичну

інформації, вдаючись до стандартних клішованих виразів і журналістських штампів. Також звертається увага на провідну роль мовних проявів для реалізації всіх ментальних процесів, що відбивають глибинні процеси свідомості [21, с. 240].

Першочерговим завданням перекладача є вивчення основних концептів політичного дискурсу, аналіз специфіки їх вербалізації в мові оригіналу та перекладу. Водночас, політичний дискурс є складним мовним утворенням, для якого характерні статусна і рольова природа мовної поведінки політика; необхідність дотримання вимог офіційної комунікації; виконання різних функцій: регулятивної, пізнавальної, функції конструювання громадської думки; певна тематична приналежність.

Головною метою політиків є викликати довіру, впевненість у їх обіцянках та твердість щодо рішень, які можуть вплинути на країну в цілому, та на кожного громадянина. При цьому вони використовують різні стилістичні засоби мовного вираження, такі як метафори, порівняння, епітети та займенники, вдаються до лексичного аспекту, який можна розкрити лише за допомогою використання калькування, контекстуального чи описового перекладу, що є непростим завданням для перекладача у процесі синхронної адаптації політичної промови іноземною чи рідною мовою. Вибір того чи іншого способу перекладу залежить від врахованих вище лексико-стилістичних особливостей, а також лінгвокультурологічних специфік цільової аудиторії.

Отже, якісний синхронний переклад усного політичного дискурсу потребує досконалої теоретичної підготовки перекладача, зокрема сформованості фахових, лінгвокультурологічних компетенцій, компетенції політичного механізму, а також загальну компетенцію (soft skills), що є важливим для адекватної трансляції змістових компонентів політичної промови.

Висновки до розділу 1

У першому розділі проаналізовано наукові підходи вчених-лінгвістів до визначення поняття «політичний дискурс», обґрунтовується його міждисциплінарна сутність, актуалізується увага на його характеристиці як комунікативного феномена, описується концептуальна структура усного політичного дискурсу, встановлюються особливості синхронного перекладу як найскладнішого способу відтворення усного політичного дискурсу іншою мовою.

З'ясовано, що етимологія поняття «політичний дискурс» відбувалася у двох паралельних парадигмах: філософській і мовознавчій. У філософській парадигмі політичний дискурс розглядається як вербальна репрезентація культурно-значущих знань у масовій свідомості, що фіксується в лексикографічних тлумаченнях основ концепту, в його синонімічних зв'язках, образних переосмисленнях, асоціативних реакціях, текстах і висловлюваннях. У мовознавчій площині політичний дискурс характеризується як складне когнітивно-комунікативне явище з притаманними для нього адресатом і адресантом, контактом, зворотним зв'язком, контекстом і сукупністю мисленнєвих дій, які спрямовані на пізнання й осмислення мовної картини світу.

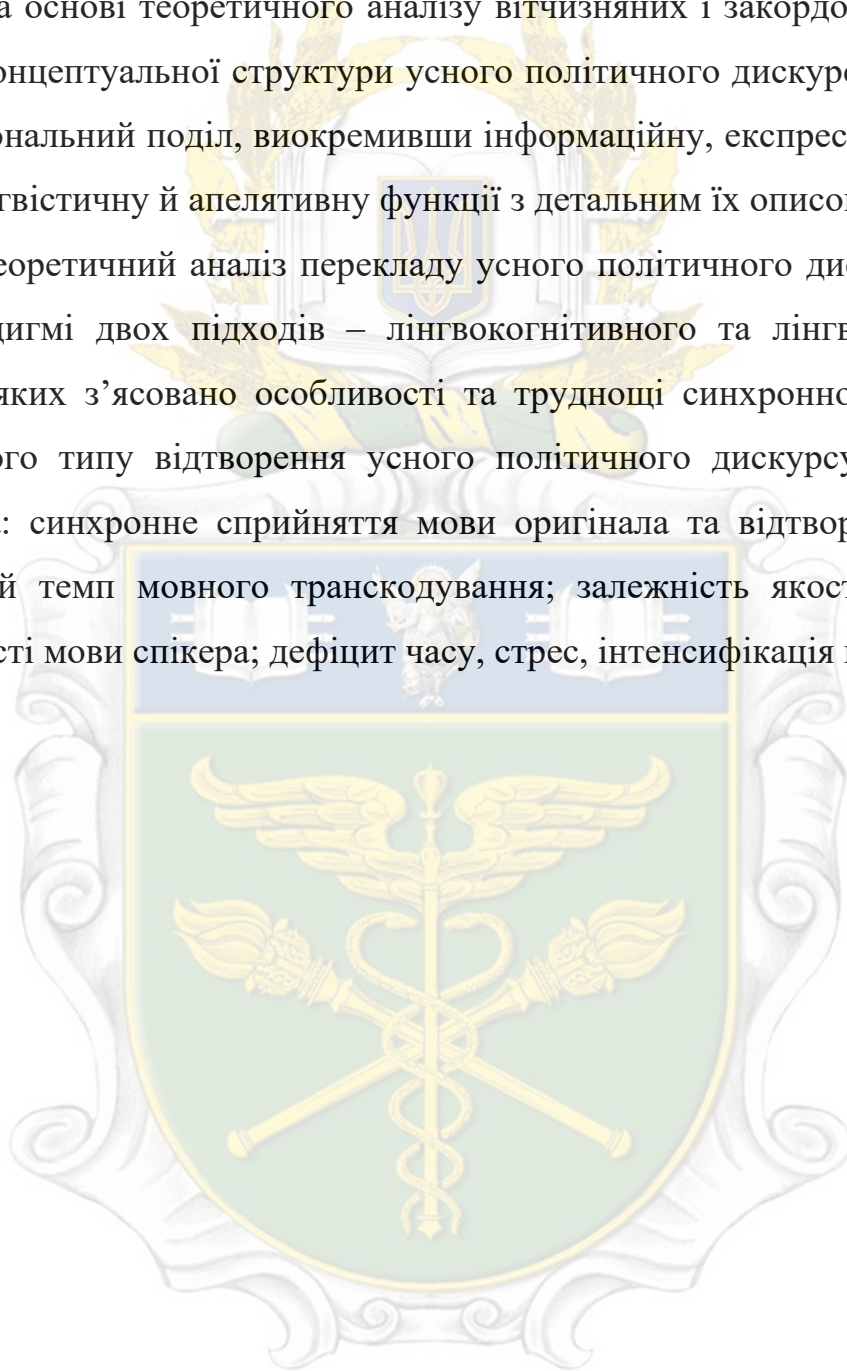
Обґрунтовано, що політичному дискурсу притаманні ознаки дихотомії, які проявляються у співвідношенні його з поняттям «політична мова» як комунікативної діяльності у певних соціально-політичних умовах із визначеними мотивами та метою.

Сформульовано власне визначення усного політичного дискурсу, а саме – структурований, часто контекстуально опосередкований вербально-смісловий акт комунікації суб'єктів у політичній реальності, який здійснюється для досягнення визначених політичних цілей і намірів.

Визначено основні характеристики політичного дискурсу, якими ми послуговуємося у нашому дослідженні емпіричного матеріалу а саме: тематика, репрезентаційність, тривалість, функціональність, інтенція.

На основі теоретичного аналізу вітчизняних і закордонних досліджень щодо концептуальної структури усного політичного дискурсу уточнено його функціональний поділ, виокрепивши інформаційну, експресивну, афективну, металінгвістичну й апелятивну функції з детальним їх описом.

Теоретичний аналіз перекладу усного політичного дискурсу здійснено у парадигмі двох підходів – лінгвокогнітивного та лінгвокультурного, у межах яких з'ясовано особливості та труднощі синхронного перекладу як основного типу відтворення усного політичного дискурсу іншою мовою, зокрема: синхронне сприйняття мови оригінала та відтворення перекладу; швидкий темп мовного транскодування; залежність якості перекладу від плинності мови спікера; дефіцит часу, стрес, інтенсифікація пам'яті.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УСНОГО АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

2.1 Методологія перекладознавчого аналізу усного англомовного політичного дискурсу

Нині політичний дискурс є об'єктом вивчення політичної лінгвістики (або критичної лінгвістики) – відносно нової науки, яка інтенсивно розвивається, вивчає використання ресурсів мови у вигляді засобу боротьби за політичну владу та маніпуляції суспільною свідомістю.

Дискурсивний аналіз усної політичної мови є досить поширеним методом у сучасній науці, але його використання здебільшого носить супутній характер, що дозволяє лише частково розкрити сутність досліджуваного матеріалу та відносну новизну тих даних, які можна отримати при комплексному підході до аналізу тексту.

Моделювання дослідження перекладу усного політичного дискурсу є актуальним для новітньої когнітивно-дискурсивної парадигми та проєктується у міждисциплінарному контексті із залученням до перекладознавства аспектів теорії тексту, дискурсу, комунікації та лінгвістики.

Перекладацькі стратегії усних політичних промов включаються в загальну схему інтерпеляції понять «політика», «дискурс», «комунікація», «маніпуляція» і є результатом попереднього аналізу їхніх взаємопов'язаних компонентів.

Нами виокремлено основні аспекти дискурсивного перекладацького аналізу англомовних політичних промов, а саме:

1. лінгвістичний аспект – аналізі стилістичних, лексико-семантичних, синтаксичних, прагматичних) особливостей перекладу політичної мови;
2. дескриптивний аспект – дискурсивна характеристика політичної мови, зокрема авторство, адресність тексту, наратив, вузлові точки ПД;
3. контекстуальний аспект – визначення конститутивних ознак ПД (цілі, цінності, хронотоп, мовне втілення (форма)), тематичне поле, його інтертекстуальність і інтердискурсивність.

Вивчення усного політичного дискурсу за визначеними аспектами дозволяє провести ретельний аналіз тексту промов, який покладено в основу визначення прийнятих перекладацьких рішень, що формують мікростратегії перекладу на рівні тексту і макростратегії перекладу на рівні дискурсу і комунікації. Таким чином, пропонуємо модель дослідження перекладу політичної мови на засадах інтегративного дискурсорієнтованого підходу, що є ефективним методом вирішення поставлених завдань дослідження.

Варто зауважити, що в аналізованих міжнародних подіях застосовується синхронний переклад українською мовою. Синхронний переклад як найскладніший різновид усного перекладу характеризується одночасністю самого перекладу та мовлення політика, а отже вимагає особливого підходу до аналізу перекладацьких стратегій з урахуванням труднощів перекладу зазначеного типу.

Тематичною основою мережі текстів політичних промов, які складають підґрунтя аналізу проблеми дослідження на емпіричному рівні, є військова агресія Росії проти України, що узагальнює інтенцію досліджуваних політичних промов та ущільнює їх функціональне значення.

Метою дискурсивного аналізу перекладу усного політичного дискурсу є виявлення перекладацьких тактик і прийомів у межах обраних перекладацьких стратегій, які застосовуються для передачі визначених прагматичних установок, лінгвістичних засобів маніпуляції, імпліцитних

акцентів, які формують спікерами спроектовану дигітальну реальність у громадській політичній свідомості.

Для досягнення мети дискурсивного аналізу перекладу англомовних політичних промов були поставлені завдання, а саме: дослідити лінгвістичні механізми реалізації прагматичних цілей політичних діячів; провести латентно-семантичний аналіз досліджуваних текстів для визначення дискурсивних патернів як політичних маркерів; проаналізувати застосування комунікативних тактик і стратегій у політичному дискурсі; здійснити мовний і стилістичний аналіз перекладу усного політичного дискурсу.

Відповідно до визначених аспектів дискурсивного перекладацького аналізу дослідження емпіричного матеріалу здійснювалося із застосуванням формального аналізу, критичного дискурс-аналізу та лінгвістичного аналізу.

Формальний аналіз усних політичних промов спрямований на визначення основних характеристик емпіричного матеріалу, зокрема тематики політичного дискурсу, репрезентаційності, тривалості, функціональності та інтенції.

Окрім того, дослідження передбачає розбір політичного дискурсу за допомогою формально-лінгвістичних інструментів, які представлено у вигляді однорангової системи, у якій кожен елемент є організуючим і організованим іншими елементами, що перебувають у складних відносинах співпорядкування.

У межах нашого дослідження формальний аналіз політичного дискурсу здійснюється методом формалізованого аналізу змісту політичної мови, що дістав назву контент-аналізу. За визначенням американського ученого Б. Берельсона, «контент-аналіз є дослідницькою технікою для об'єктивного, системного й кількісного опису наявного змісту комунікації, яка відповідає цілям дослідника» [48]. Зважаючи на це, формальний аналіз емпіричного матеріалу є описовим і кількісним вивченням політичних текстів за такою схемою: опис – аналіз – тлумачення – оцінка.

Запропонована нідерландським ученим Т. ван Левеном [51] модель дискурс-аналізу тексту виходить із детермінації пізнання людини глибинними структурами її особистісної картини світу та ґрунтується на теорії встановлення соціальних ролей Т. ван Левіна.

Сформована у дискурсі модель ситуації із варіативним змістом дозволяє «зчитувати» та розуміти різні смислові віхи тексту. Як дослідницький інструмент дискурс-аналіз передбачає вичленовування із комунікативних практик та/або конкретних текстів конституюючих смислових блоків – стереотипних тематичних репертуарів, що задаються комунікативною ситуацією, культурним сценарієм, соціально-демографічними і рольовими характеристиками соціальних акторів. Релевантним тут є їхнє порівняння та узагальнення у систему категорій, які дозволяють ідентифікувати ідеологічну позицію автора текстів та нав'язане ним «визначення ситуації». Таким чином, дослідник звертає увагу на соціально-прикладний аспект аналізу дискурсу, в межах якого лінгвістичні засоби як інструменти встановлення певних соціальних зв'язків між комунікаторами, дають змогу побачити дискурсивні фрейми, що використовують промовці з метою створення стереотипів, навіювання чи переконання.

Зважаючи на це, метод критичного дискурс-аналізу емпіричного матеріалу нашого дослідження використовується у межах теорії репрезентації соціальних гравців, а саме стратегії інклюзії та ексклюзії. Водночас, стратегія інклюзії як відносна та багатовимірна депривація репрезентаційних спроможностей у комунікації, яка виникає внаслідок включення образів у соціальні відносини шляхом семантичної верстки розглядається нами за чотирьома аспектами: диференціації-індиференціації, конкретизації-генералізації, асиміляції-індивідуалізації, асоціації-дисоціації.

Лінгвістичний аналіз передбачає виявлення лінгвопрагматичних особливостей усного політичного дискурсу, методів і прийомів його

адаптації українською мовою. При цьому перекладацькі трансформації розглядаються нами як міжмовні перетворення, які застосовуються для досягнення адекватності перекладу. Особливу увагу приділяємо трансформаціям, які застосовуються при перекладі безеквівалентної лексики, фразеологізмів, паралельним конструктам, риторичним запитанням тощо. У контексті лінгвістичного аналізу усного політичного дискурсу перекладацькі трансформації поділяємо на три групи: лексичні, граматичні та стилістичні.

Лексичні трансформації полягають у зміні лексичних елементів мови оригіналу для адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням мовних норм та мовленнєвих традицій культури мови перекладу. До групи лексичних трансформацій нами віднесено такі перекладацькі прийоми, як опущення, додавання, калькування, транслітерація, конкретизація, прийом логічного розвитку, буквальний переклад, еквівалентний переклад, експлікація.

Розглянемо детальніше визначені прийоми лексичних трансформацій:

1. Опущення – перекладацький прийом еліпсису семантично-надлишкових слів для усунення надмірності, уникнення стилістичного навантаження, компресія тексту задля конкретизації мови оригіналу у перекладі.

2. Додавання – введення в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою адекватної передачі змісту повідомлення.

3. Калькування – буквальний переклад лексики або лексичної єдності.

4. Транслітерація – формальне фонемне відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем мови.

5. Конкретизація – лексична трансформація, яка застосовується для більш точного і зрозумілого перекладу певних термінів чи слів, часто з метою їх роз'яснення.

6. Буквальний переклад – перекладацький метод, при застосуванні якого у мові перекладу максимально зберігається синтаксична структура, порядок і семантичний склад речення мови оригіналу в мові перекладу.

Прийом логічного розвитку – заміна мовного відповідника на рівні слова чи словосполучення контекстуальним, значення якого логічно пов'язане із значення вихідної одиниці.

До граматичних трансформацій нами віднесено перекладацькі прийоми, які, переважно, спрямовані на синтаксичні зміни при перекладі, а саме:

1. Заміна типу речення передбачає трансформування простого речення у складне, складного речення у просте або заміна сурядності підпорядкуванням.

2. Членування речення – видозміна граматичної будови речення (порядок слів і фразовий наголос) у мові перекладу.

3. Об'єднання речення – спосіб перекладу, при якому синтаксична структура в оригіналі перетворюється шляхом поєднання двох простих речень в одне складне (складнопідрядне чи складносурядне).

До стилістичних прийомів перекладу відносимо:

Еквівалентний переклад – відтворення єдності змісту і форми тексту оригіналу засобами іншої мови при збереженні конатативного змісту повідомлення.

Експлікація – прийом описового перекладу, при якому слово, словосполучення мови оригіналу замінюються у перекладі еквівалентними лексичними конструкціями мови перекладу.

Отже, визначення основних лінгвістичних трансформацій дозволяє нам доцільно провести аналіз усного політичного дискурсу на наявність у його перекладі зазначених перетворень для подальших висновків.

2.2 Методичні засади формального аналізу усного політичного дискурсу

Формальний аналіз емпіричного матеріалу дослідження використовується нами у двох аспектах: контекстуальному (описовому) та семантичному (формально-лінгвістичному). Контекстуальний аналіз зосереджено на визначення загальних характеристик емпіричного матеріалу, зокрема тематики політичного дискурсу, репрезентаційності, тривалості, функціональності та інтенції. Семантичний аналіз спрямовано на виявлення дискурсивних патернів в межах окремого тексту і групи текстів, що відносяться до спільного цільового корпусу.

Емпіричний матеріал дослідження складають політичні промови Д. Байдена, Е. Блінкена, У. фон дер Ляєн і Б. Джонсона (див. Додаток А).

Аналіз емпіричного матеріалу представлено нами блоковою системою відповідно до основних характеристик політичного дискурсу. Так, аналізуючи тематику досліджуваного політичного дискурсу, підсумовуємо, що змістове наповнення промов політиків не є однорідним і часто має ознаки різновиду інших видів дискурсу, таких як військовий дискурс чи економічний дискурс. Утім, ми беремо до уваги комунікативні цілі та наміри мовця, інституційність, ідеологічну полісемію, що і визначає тип дискурсу.

Таким чином, ознаки економічного дискурсу було виявлено у промовах Е. Блінкена та, частково, У. фон дер Ляєн. Заразом, чіткі елементи воєнного дискурсу прослідковуються у промові Б. Джонсона, наприклад:

1. *“And we’ll commit \$35 million to help Ukrainian **businesses and entrepreneurs** through **financing and insurance** that **reduces risks for investors** in Ukraine” (A. Blinken).* – *«І ми виділимо 35 мільйонів доларів США на допомогу українським **підприємствам і підприємцям** через **фінансування та страхування**, що зменшуватиме ризики для інвесторів в Україні» (Е.Блінкен).*

2. «*In January of course– just before Putin launched his onslaught - we sent you **planeloads of anti-tank missiles, the NLAWS** which I think have become popular in Kyiv, and we have intensified that vital effort, working with dozens of countries, helping to coordinate this ever- bigger supply line, dispatching thousands of weapons of many kinds, including **tanks** now and **armoured vehicles***» (B.Johnson). – «У січні, як згадав Голова Верховної Ради України, ми надіслали вам і **протитанкові ракети, і NLAW**, які тепер стали дуже популярними. Ми цю допомогу посилюємо, прискорюємо, працюючи з-понад десятком країн, що постачають вам озброєння. Ми надсилаємо тисячу **одиноць танків і панцирних машин**» (Б. Джонсон).

Незважаючи на це, репрезентаційність та інтенція повідомлення характеризують їх як політичний (див. табл.2.1). Згідно із даних у таблиці 2.1, репрезентаційність досліджуваних промов представлено сегментним і публічним політичними дискурсами. Сегментний політичний дискурс характеризується зверненням політика до обмеженої аудиторії, у нашому випадку до депутатів Верховної Ради України (Б. Джонсон, У. фон дер Ляєн) і учасників конференції з відновлення України (Е. Блінкен), водночас виступ Д. Байдена проходить перед тисячами людей, що і характеризує його як публічний.

Таблиця 2.1 – Аналіз характеристик усного політичного дискурсу (репрезентаційність та інтенція)

	<i>Борис Джонсон</i>	<i>Урсула фон дер Ляєн</i>	<i>Ентоні Блінкен</i>	<i>Джо Байден</i>
Репрезентаційність	сегментний політичний дискурс	сегментний політичний дискурс	сегментний політичний дискурс	публічний політичний дискурс
Інтенція	переконати у непохитності позиції	повідомити про готовність діяти	повідомити про готовність діяти	переконати у непохитності позиції

Ознаки економічної та військової мови відображено також і в тематиці виступів (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз характеристик усного політичного дискурсу (тематика та функціональність)

	<i>Борис Джонсон</i>	<i>Урсула фон дер Ляєн</i>	<i>Ентоні Блінкен</i>	<i>Джо Байден</i>
Тематика	політика, військова агресія	політика, військова агресія, економіка	політика, військова агресія, економіка	політика, військова агресія
Функціональність	інформаційна, експресивна, афективна	інформаційна, експресивна, афективна	інформаційна, експресивна, афективна	експресивна, металінгвістична

Як бачимо, тематична специфіка реалізації комунікативного наміру суб'єктів політичних промов є комплексною, адже для досягнення кінцевого результату необхідно враховувати декілька важливих аспектів, зокрема: алокацію мовця, очікування реципієнта промови, спільність пресупозиції.

Так, суб'єктами промов є, у першу чергу, політики, діяльність яких спрямована на утвердження власної політичної сутності та соціального призначення на конкретному історичному етапі розвитку державності. Кожен суб'єкт політичної промови репрезентує позицію власної влади, реалізує встановлені нею політичні цілі, що відображено в політичних промовах, наприклад:

*«And it is precisely because we understand this danger in Britain and in Ukraine – precisely because **we are** democracies, and because **we have** a free media, the rule of law, free elections and robust parliaments,» (B. Johnson). – «І це стається саме тому, що ми добре розуміємо цю небезпеку у Великій Британії та в Україні. Саме тому, що ми демократичні країни та маємо вільні засоби масової інформації,» (Б. Джонсон).*

Спільним об'єктом політичних виступів, які нами аналізуються, є Україна та російська агресія проти неї, тому оминати військову тематику у досліджуваному політичному дискурсі не є можливим. Саме тому, значна частина тексту зосереджена саме на темі війни.

Економічна тематика присутня у виступі Е. Блінкена. Оскільки промова Держсекретаря США виголошувалася на конференції по відновленню України після завершення війни, то є зрозумілим, що основний зміст тексту присвячений стану української економіки та перспективам її відновлення.

Промова У. фон дер Ляєн зосереджена на політичному тематичному блоці, хоча подекуди трапляються ознаки економічного дискурсу; водночас ці дискурсивні блоки співіснують у парадигмі війни, що і відображено у текстах промов, зокрема:

1. Політичний блок:

«Since the beginning of the war, Ukraine has proven so much. You are showing the power of democracy. You are showing the power of ingenuity. And you are showing the power of European values» (U. von der Leyen). – *«Від початку війни Україна дуже багато чого довела. Ви демонструєте силу демократії, ви демонструєте силу винахідливості і силу європейських цінностей»* (У. фон дер Ляєн).

2. Економічний блок:

«Now, despite the war and thanks to EU funding, this promising Ukrainian company is expanding, and selling its products all across Europe....» (U. von der Leyen). – *«І тепер, завдяки фінансуванню від ЄС, це перспективне українське підприємство розширюється і продає свої вироби по всій Європі.»* (У. фон дер Ляєн).

Таким чином, тематика досліджуваних нами усних політичних промов характеризується різновекторністю риторики, що доводить цілком специфічну роль політичного дискурсу у конструюванні й легітимізації реального та очікуваного у політичній площині з урахуванням соціально-економічного аспекту дійсності.

Функціональність усного політичного дискурсу визначається у когнітивно-дискурсивній парадигмі, яка зумовлена когнітивними основами процесу передачі інформації з метою впливу на свідомість аудиторії. Вона здійснюється за

допомогою різних мовленнєвих засобів, а саме лінгвістичних (лексичних, фразеологічних, синтаксичних), екстралінгвістичних (інтонація) та паралінгвістичних (міміка, жести, пози).

Так, найбільш дієвим засобом передачі експресії у політичному тексті є метафора, яка функціонує на рівні конструювання символічного соціального простору, стає засобом формування колективного уявлення й ідеологічних образів.

За результати аналізу емпіричного матеріалу з'ясовано, що частим використанням метафоричних висловлювань відзначилася промова Б. Джонсона, наприклад:

1. «...there were some who believed the Kremlin propaganda that Russian armour would be like **an irresistible force going like a knife through butter**, and that Kyiv would fall within days» (B. Johnson). – «...однак кремлівська пропаганда казала, що, **як ніж у масло, ввійде російська військова навала**» (Б. Джонсон).

2. «You have proved the old saying – **it's not the size of the dog in the fight, it's the size of the fight in the dog.**» (B. Johnson). – «Ви довели, що актуальна як ніколи стара приказка: **не розмір собаки важить, а розмір битви, на яку прийшов битися собака.**» (Б. Джонсон).

Специфіка використаних метафор у наведених вище прикладах полягає в тому, що завдяки своїй образності вона виконує прагматичну інтерактивну функцію згладжування політичних висловлювань, що мінімізує відповідальність промовця за можливу різку риторику. Такі метафори у політичних промовах викликають емоції та надовго залишаються в пам'яті реципієнтів.

Значну експресивність висловлюванню надає також епітет, як виразний засіб, що ґрунтується на виділенні якості, ознаки описуваного явища. У політичному дискурсі епітети створюють необхідний емоційний фон висловлювання, допомагають реципієнту виробити та сформулювати ставлення про об'єкт мовлення. У нашому дослідженні вдалим прикладом є висловлювання

Д. Байдена, який для ефективності створення образу «добра» і «зла» використовує у промові антонімічні пари епітетів. Наприклад:

*«Between **democracy** that lifts up the human spirit and the **brutal hand of the dictator** who crushes it» (J. Biden).*

Звертаємо увагу, що приклад з промови Д. Байдена наведено лише мовою оригіналу, адже у синхронному перекладі ця частина висловлювання опущена, що є частим перекладацьким прийомом у зазначеному типі перекладу.

Вважаємо за необхідне зосередити увагу на застосування методу сторітелінгу (див. Додаток Б) для характеристики афективності промов політиків. Так, політики переповідають історії життя окремих людей, які проживали в російській окупації на території України, розкривають їхні жахіття та страждання у той період часу. Зважаючи на те, що увесь світ співпереживає Україні впродовж майже двох років, такі історії у політичних промовах наближають спікера до аудиторії, дають можливість уявити себе на місці головного героя оповіді, тим самим співпережити та відчувати сповна емоції (негативні/позитивні), які ця частина промови викликає.

Варто зазначити, що нами виділена саме афективна функціональність текстів досліджуваних промов як функція з негативним значенням. Негативне значення афективності політичного дискурсу, у нашому розумінні, полягає у негативних емоціях (злість, розчарування, обурення), які викликають в аудиторії політичні промови або епізод політичної промови. Водночас, емпатія як співпереживання і співчуття формується на основі механізмів проєкції і наслідування афективних реакцій людини. Тому, афективність, у нашому дослідженні, розглядається як реакція аудиторії на політичне висловлювання, яка характеризується бурхливим емоційним проявом на етапі сприйняття інформації та високою когнітивною емпатією на етапі її усвідомлення. Приклади використання методу сторітелінгу наведено у Додатку Б.

Інформаційна функціональність усного політичного дискурсу полягає у донесенні інформації, визначенні порядку денного та проєкції комунікативного

повідомлення в майбутнє та минуле. Вважаємо, що кожен політичний текст, і не лише політичний, має ознаки інформаційної функціональності, адже у політичних промовах спікер репрезентує комунікативне повідомлення про стан справ, звітує про перспективи на майбутнє, обґрунтовує думки чи констатує факти.

Металінгвістична функціональність, у нашому розумінні, забезпечує розуміння адресатом політичного повідомлення, роз'яснення, розширення та обґрунтування думки чи позиції. Металінгвістична функціональність характерна політичному дискурсу Д. Байдена (див. Додаток В), який використовує прийоми констатації та обґрунтування у зв'язній єдності.

Як зазначалося вище, семантичний аспект формального аналізу усного політичного дискурсу полягає у виявленні ключових дискурсивних патернів (лексем), які можна представити як вузлові точки в межах рангової системи. Саме за допомогою моделі однорангової системи ми намагаємося вирішити питання багат шаровості змісту структури. Водночас, одним із завдань семантичного вивчення англомовного політичного дискурсу є відповідність наявності ключових патернів у мові оригіналу з мовою перекладу. Ми виходили з того, що має бути близько 7 ключових елементів «верхнього рівня», які становлять основу для побудови дискурсивної структури, яка характеризується стійким символічним набором.

Отже, пропонуємо на розгляд узгоджені дані, що демонструють визначення та розподіл дискурсивних патернів в рамках досліджуваних дискурсів мовою оригіналу (див. табл. 2.3)

Таблиця 2.3 – Символічний набір елементів, що складають дискурсивні патерни мовою оригіналу

Виконавець політичної промови	Дискурсивні патерни
Джо Байден	We (48), Ukraine (27), people (26), with (24), war (19), Russia (17), freedom (17), I (16)
Урсула фон дер Ляєн	Ukraine (27), we (27), Europe (20), war (17), democracy (8), people (9), Russia (7)

Продовження табл. 2.3.

Ентоні Блінкен	Ukraine (42), we (27), Russia (14), recovery (10), help (9), United States (6), rebuild (6), people (6)
Борис Джонсон	We (28), Ukraine (23), I (22), Putin (13), people (9), free (8), war (4)

Аналіз дискурсивних патернів мовою перекладу пропонуємо відповідно до визначених семантичних одиниць у мові оригіналу (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Символічний набір елементів, що складають дискурсивні патерни мовою перекладу

Виконавець політичної промови	Дискурсивні патерни
Джо Байден	Ми (29), Україна (22), свобода (13), війна (12), народ (11), Я (11), Росія (7), разом (4)
Урсула фон дер Ляєн	Україна (25), ми (25), Європа (19), війна (11), демократія (8), народ (8), Росія (7)
Ентоні Блінкен	Україна (41), ми (29), відновлення (12), Росія (11), допомога (11), відбудова відновлення (10), Сполучені штати (6), народ українці (5)
Борис Джонсон	Україна (24), ми (18), Путін (11), я (6), народ українці (5), війна (1), вільний (0),

Визначені дискурсивні патерни дозволяють нам проаналізувати усний політичний дискурс у двох площинах: лінгвістичній і перекладознавчій.

Лінгвістична площина дослідження дискурсивних патернів уможливорює формування лексико-семантичної системи, яка є основою деталізованої структури дискурсу. Аналіз лексико-семантичної структури дискурсу дозволяє розшифрувати зміст соціальних значень і смислів в їх візуальній символіці.

Так, головна інтенція дискурсу може прослідковуватися крізь семантичний ланцюжок основних дискурсивних патернів, наприклад: промова Д. Байдена – *we / Ukraine / people* (ми / Україна / народ); промова У. фон дер Ляєн – *Ukraine / we / Europe* (Україна / ми / Європа), що вказує на основну політичну ціль промови та її головні складові, а саме: підтримка українського народу та державності та готовність прийняти Україну до родини європейських країн, тобто Європейського Союзу.

Варто звернути увагу, що часте використання у промові особового займенника «I» («я») дозволили собі лише два політики – Д. Байден і Б. Джонсон, що може охарактеризувати їх промови як «гегемонний» дискурс, якому характерні ознаки домінування, збереження *status quo* соціально-політичного порядку та схильність до застосування маніпуляцій політичною свідомістю. Водночас, частіше у їх промовах вживається дейксив «we» («ми»), що є маркером безпрецедентної підтримки об'єкта промови.

При порівнянні дискурсивних патернів мови оригіналу з мовою перекладу можна виявити рівень еквівалентності адаптації усної політичного дискурсу українською мовою. Необхідно нагадати, що ми аналізуємо синхронний переклад тексту промови, який вимагає високий рівень сформованості перекладацьких знань, вмінь та навичок. З огляду на це, можна говорити про збереження у перекладі дискурсивної структури мови оригіналу з незначним відхиленням у деяких промовах (Д. Байден, Б. Джонсон), спричинене застосуванням різних тактик і прийомів перекладу.

2.3 Критичний дискурс-аналіз в перекладі усного політичного мовлення

Як вже зазначалося раніше, науково-методологічним підґрунтям описативного аспекту інтегративного дискурсорієнтованого підходу до перекладацького аналізу є критичний дискурс-аналіз (далі КДА). Дисципліна, яка була розвинута на принципах критичної лінгвістики [50] та вважається самостійною гілкою дискурсивного аналізу, розробленого в 1970-х роках в університеті Східної Англії. Послідовники КДА розглядають мову як дискурс і соціальну практику, роблять особливий акцент на ролі дискурсу в утворенні та відтворенні соціальної реальності, інтенсифікації та трансформації соціальних

особистостей, взаємозв'язків між ними у такий спосіб, що передбачає вивчення впливу дискурсу на безперервність соціальних процесів та змін в суспільстві.

Основним аналітичним апаратом КДА для вивчення лінгвістичної специфіки тексту виступає системно-функціональна лінгвістика М. Геллідея [59]. «Геллідейська лінгвістика» представляє собою лексико-граматичну теорію, яка розглядає мову не як замкнуту в собі систему, а таку, що залежить від контексту її реалізації. М. Геллідей [59] описує мову як мережу опцій, з якої користувачі мови обирають ті варіанти, які вони вважають ідеологічно значущими для певної ситуації. Значення генеруються з опцій, що їх обирає або, навпаки, не обирає творець тексту. Мова характеризується М. Геллідесем як мультифункціональна система, що виконує одночасно «ідеотичну», «міжособистісну» та «текстуальну» мета-функції [59]. Однак, дослідники КДА виходять за межі аналітичного «інструментарію» системно-функціональної лінгвістики та залучають до аналізу надбання інших лінгвістичних традицій: прагматики тексту, семантики та загального дискурс-аналізу. Так, КДА надає можливість дослідити тексти на макроструктурному рівні, що є надзвичайно доречним з огляду на те, що системно-функціональна лінгвістика здебільшого фокусується на дослідженні реалізації значень саме на рівні клаузи, а не на рівні тексту.

Основу критичного дискурс-аналізу політичної промови у нашому дослідженні складає теорія репрезентації соціальних гравців, а саме стратегії інклюзії та ексклюзії, які були запропонована Т. ван Левеном [63]. Згідно його теорії емпіричний матеріал досліджується на застосування стратегій інклюзії чи ексклюзії у мові оригіналу та рівень їхнього представлення у перекладі.

Так, учений пояснює ексклюзію як лінгвістичний механізм, що виключає певних соціальних суб'єктів з дискурсу. Такий метод передбачає два типи лінгвістичного вираження: повне та часткове виключення. Повне виключення відбувається тоді, коли соціальний суб'єкт повністю ігнорується у промові. Водночас, часткове виключення не є таким радикальним лінгвістичним

методом і допускає опосередковане нагадування про суб'єкт у політичному дискурсі.

Варто зауважити, що у процесі аналізу емпіричного матеріалу, застосування стратегії ексклюзії виявлено не було. Заразом спостерігається активне послуговування стратегією інклюзії.

Інклюзія – це лінгвістичний метод, який передбачає представлення й ідентифікацію соціальних суб'єктів у політичному дискурсі. Зокрема, у процесі прикладного дослідження промов політичних діячів наша увага зосереджується на чотирьох аспектах: диференціації–індиференціації, конкретизації–генералізації, асиміляції–індивідуалізації, асоціації–дисоціації.

Диференціація розглядається намім як лінгвістичний метод виокремлення як позитивних, так і негативних відмінностей між соціальними суб'єктами. Водночас, індиференціація передбачає означення якостей суб'єктів промови, висвітлення їх позицій та дій без їх номінації, тобто лінгвістичного представлення. Наведемо приклад зазначених методів:

Диференціація:

«President`s Putin **craven lust for land and power** will fail. And the Ukrainian peoples` **love for their country** will prevail» (J. Biden). – «Президент Путін **намагається захопити землю і території, але він «провалився»**» (Д. Байден).

Індиференціація:

«**Europe** is here in your resistance **against tyranny.**» (U. von der Leyen) – «**Європа** тут, у вашому **спротиві тиранії.**» (У. фон дер Ляєн).

Як видно, лінгвістичним підтвердженням методу диференціації є використання у політичних промовах таких жанрово-стилістичних домінант, як «зло»-«добро», «світла сторона» – «темна сторона». У прикладі диференціації зазначені категорії представлено фразами «*craven lust for land and power*» (укр. «жага території та влади»), символізуючи при цьому зло, жадібність і ненависть, та «*love for their country*» (укр. «любов до своєї країни») як прояв доброти, відданості та любові до оточення.

Метод індиференціації представлено лінгвістичними категоріями досліджуваного політичного дискурсу «*Europe*» і «*tyranny*», які вважаються деномінантами, або мовним кодом для таких гіпонімічних груп, як «керівництво держав Західного світу» та «владу Росії» відповідно.

Варто звернути увагу, що зазначені лінгвістичні домінанти, які застосовуються в межах методу диференціації та індиференціації, утворюють концептсферу політичної промови в цілому та найчастіше зустрічаються у емпіричного матеріалу (див. рис. 2.1).

Рисунок 2.1 – Частота застосування лінгвістичного методу диференціації – індиференціації у промовах політиків

Типовим є використання методу індиференціації у промовах Д. Байдена та Б. Джонсона, політичний дискурс яких раніше був охарактеризований як «гегемонний».

Генералізація передбачає формування загального уявлення про соціальних гравців, які можуть бути представлені як в однині, так і в множині. Конкретизація ж, навпаки, передбачає виокремлення соціальних суб'єктів у промові з детальним описом їх дій. Наприклад:

Генералізація:

«And we'll commit \$35 million to help **Ukrainian businesses and entrepreneurs** through financing and insurance that reduces risks for **investors** in Ukraine» (A. Blinken) - «І ми виділимо 35 мільйонів доларів США на допомогу **українським підприємствам і підприємцям** через фінансування та страхування, що зменшуватиме ризики для **інвесторів** в Україні.» (Е. Блінкен).

Конкретизація:

«On a wall of one of the Parliament's buildings, there is a beautiful mural by **French artist Christian Guémy**.» (U. von der Leyen) – «На стіні однієї із будівель Парламенту є чудовий мурал **французького митця Крістіана Гемі**.» (У. фон дер Ляєн)

У випадку застосування методу генералізації Е. Блінкен звертає увагу на представників економічних кластерів, які у змозі вплинути на відновлення економіки країни. У межах конкретизації представлено топонім і антропонім – «French artist» («французький митець») і «Christian Guémy» («Крістіан Гемі»), до яких застосовано перекладацький метод транслітерації.

Проаналізувавши досліджуваний матеріал у цілому, можемо зробити висновок, що застосування методу генералізації превалює над методом конкретизації у досліджуваному матеріалі, та передбачає застосування реалій-топонімів або дейксивів «we», «they», «he», «you» замість антропонімів (див. рис. 2.2).

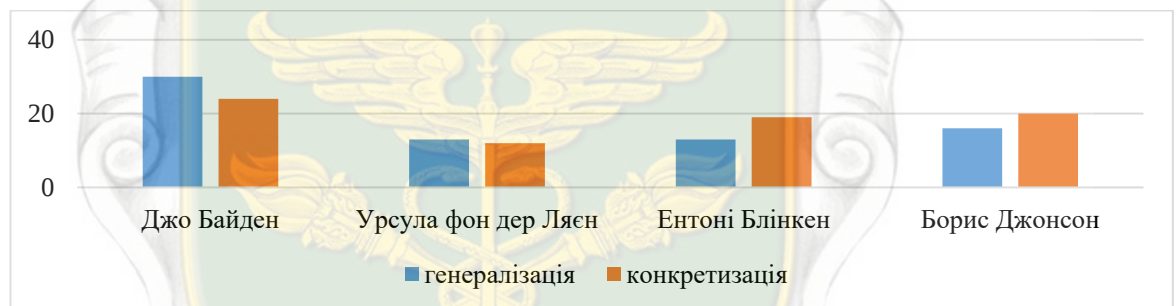

Рисунок 2.2 – Частота застосування лінгвістичного методу генералізація – конкретизація у промовах політиків

Асиміляція – це групування соціальних суб'єктів, тоді як індивідуалізація виділяє суб'єкт як окрему діючу соціальну одиницю. Наведемо приклад зазначених методів з досліджуваного емпіричного матеріалу:

Асиміляція:

1. «**Democracy** in the world will stand guard over freedom today, tomorrow and forever. Appetites of the autocrats cannot be appeased. They must be opposed.» (J. Biden) – «**Демократії** по всьому світі мають це робити.» (Джо Байден)

Індивідуалізація:

1. «When **President Zelensky** said he came to the US in December, **I quote**, he said his struggle will define the world. And what our children and grandchildren how they live? He wasn't always speaking about the children and grandchildren of Ukraine. He was speaking about all of our children, yours and mine.» (J. Biden) – «Коли **президент Зеленський** сказав, що він приїхав в грудні в Сполучені штати, щоб визначити світ і в якому світі живуть наші діти й онуки і правнуки.» (Д. Байден)

За результатами КДА стає зрозумілим, що спікер здійснює категоріальний поділ об'єктів промови на паралельні групи: автократи – демократія, простолюди – професіонали. Звертаємо увагу на використання у категоріальному поділі різних морфологічних ознак іменника, які представлено у множині та однині. Водночас, Д. Байден жодного разу не використовує абстрактний іменник «autocracy» на противагу «democracy», або «democrats» порівнюючи їх з «autocrats». Уважаємо це не випадковістю, а цілеспрямованим означенням глобальної переваги, як кількісної, так і якісної, яку містить абстрактний іменник «democracy» над іменником у множині «autocrats».

Автократи представлені у доповіді як представники влади, які прагнуть знищити демократію не лише у власній державі, але й роблять спроби порушити її стабільність у світі. Опис автократа в обличчі президента Росії супроводжується такими лексемами, як «naked aggression», «perceived», «predicted», «disarray», «confrontation», тощо (див. Додаток Б). Проаналізувавши тлумачення зазначених слів та фраз у термінологічному та фразеологічному словнику [51], можна говорити, що президент Росії представлений у промові досить різкими та потужно лексемами-негативами, які різко конфронтують з тими, що описують іншу категорію суб'єктів промови, а саме демократію «united», «stronger», «to stand guard over freedom», «to stand up for sovereignty». Так, наприклад у тлумачному словнику *Collins Dictionary* лексична одиниця «naked aggression» тлумачиться як «відверта агресія»,

зокрема «*naked*» – «неприємні чи насильницькі дії та поведінка, які жодним чином не замасковані чи приховані»; «*aggression*» – «прояв таких особистих якостей, як гніву та рішучості, змушують атакувати інших людей». Водночас, тлумачення лексеми «*united*» подається як «бути у згоді щодо чогось і діяти задля цього разом», вищий ступінь порівняння прикметника «*strong*» пояснюється як якість, яка характеризує особу сильною, впевненою в собі та рішучою, яка не легко піддається впливу інших людей [51].

У прикладі методу індивідуалізації, президент США не лише використовує топонім згадуючи президента України, але й виділяє його слова як непряму мову, зосереджуючи увагу слухачів на фразі «*I quote*» - «*Я цитую*». Звертаємо увагу на відсутність у мові перекладу цієї частини репліки, що констатує використання у синхронному перекладі прийому опущення.

Проведемо порівняльний аналіз частоти застосування лінгвістичних методів «асиміляція» та «індивідуалізація» (див. рис. 2.3)

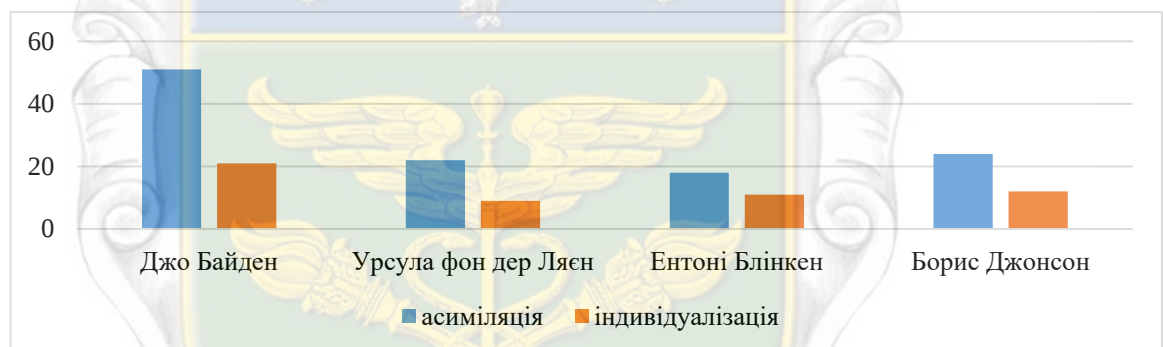

Рисунок 2.3 – Частота застосування лінгвістичного методу асиміляція – індивідуалізація у промовах політиків

Отже, асиміляція є досить поширеним лінгвістичним методом, що застосовується у промовах політиків, адже дозволяє уникнути прямих звинувачень чи образ. Водночас, за необхідності акцентування уваги на прямих контактах з ключовими суб'єктами промови політики вдало послуговуються стратегією індивідуалізації.

Асоціація виникає тоді, коли два або більше соціальні суб'єкти представлені як група, що діє спільно задля досягнення поставленої мети або

завдання. Дисоціація відноситься до включення у політичну мову кількох соціальних суб'єктів в контексті, але без жодного зв'язку між ними. Наприклад:

Асоціація:

«We stand up for democracy. One year later we knew the answers. Yes, we would stand up for sovereignty and we did. Yes, we would stand up for the right of people to live free from aggression, and we did and would stand up for democracy, and we did.» (J. Biden) – «І роком пізніше ми знаємо – так, ми будемо стояти за суверенітет, і ми це зробили. І ми будемо стояти за те, щоб люди жили вільно. І ми це зробили! І ми будемо стояти за демократію. Ми це зробили.» (Д. Байден)

Дисоціація:

«Poland endured, because you stood together. That`s how brave leaders of the opposition and the people of Belarus continue to fight for their democracy. That`s how the resolve of Moldovan people who don`t want to live in freedom, gained their independence and put them on the path to EU membership.» (J.Biden) – «Польща вистояла, бо ви були разом. І народ Білорусі й надалі бореться. Ми знаємо, як народ Молдови стоїть за свої права. Рішучість народу Молдови жити у свободі і отримувати незалежність.» (Д. Байден)

У першому прикладі репліки президента США Д. Байдена ми спостерігаємо акцентування уваги на займеннику «we» («ми»). Варто зауважити, що у досліджуваних політичних промовах займенник «we» – «ми» має особливе значення, адже його вживання є традиційним, і, в переважній більшості випадків, як непрямий прояв означення групи суб'єктів політичного дискурсу, а саме: «US» – «США», «EU» – «ЄС», «UN» – «ООН», «NATO» – «НАТО». Таким чином, політики заміняють іменники «democracy» – «демократія» або «partners» – «партнери/союзники», які є ключовим підметом у реченнях політичної промови.

Звертаємо увагу на те, що вживання займенник «*І*» («*я*») не є таким частим лексичним явищем, як «*we*» («*ми*»). Існує думка вчених [46], що дуже часте або рідке вживання займенника «*я*» може означати відповідно або егоцентризм, або високий ступінь відчуженості людини, тоді як рідкісне використання займенника «*я*» вказує на прагнення уникнути близькості, довіри, підпорядкованості. На нашу думку, варто порівняти частоту вживання дейксивів «*я*» та «*ми*» політиками у досліджуваних промовах, що може сприяти розумінню мовного портрета політика (див. рис. 2.4).

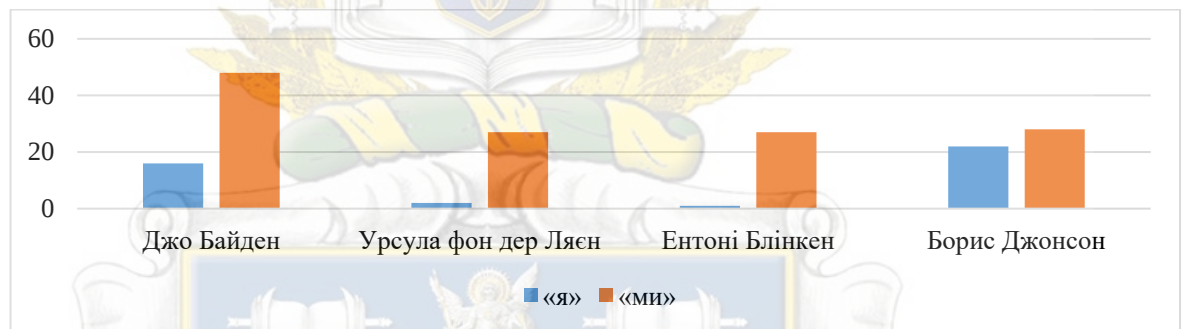

Рисунок 2.4 – Частота вживання дейксивів «*я*» та «*ми*» у промовах політиків

Вживання зазначених лексичних патернів свідчить про рівень імпульсивності політичних лідерів. Займенник «*я*» наголошує на суб'єктній вагомості у політичних процесах, лідерства та рушійної сили, що знову ж таки є ознакою «гегемонного» дискурсу. Водночас, дейксив «*ми*» характеризує ототожнення політика з певним інститутом, тобто висуває на перший план його колективну приналежність і готовність до роботи у команді.

Прикладом застосування методу дисоціації є згадування у промові трьох країн, які, на перший погляд, не пов'язані між собою у контексті тематики промови, але кожна з них має відношення до теми промови.

Вважаємо, що метод дисоціації має функціональне значення для критичного дискурс-аналізу політичної промови та використовується для досягнення комунікативно-прагматичної цілі. Необхідно зазначити, що

застосування методу дисоціації є достатньо рідким лінгвістичним прийомом у політичних промовах.

2.4 Лінгвопрагматичні особливості перекладу усного політичного дискурсу на українську мову

Переклад вимагає від перекладача справжньої майстерності і швидкої реакції. Під час усного перекладу (синхронного) професіонал може покладатися лише на себе, адже у нього немає ніякої можливості заглянути в словник або довідник, порадитися з колегою або «загуглити» незрозуміле слово.

Адекватність синхронного перекладу промови політика – завданням не з легких, адже політичний діяч часто вдається до використання сарказму, іронії та жартів. Саме вони спричиняють найбільші труднощі в досліджуваному типі перекладу.

Основою лінгвістичного аналізу перекладу емпіричного матеріалу дослідження є лексико-граматичні трансформації. До лексичних трансформацій відносимо такі прийоми: компенсація, опущення або заміна, буквальний переклад, еквівалентний переклад, антонімічний переклад, конкретизація, розширення, транслітерація. Граматичні перекладацькі трансформації передбачають застосування таких тактик: перестановка, членування, об'єднання речень, прийом логічного розвитку, зміна типу речення.

Промови політичних діячів (Д. Байдена, Е. Блінкена, У. фон дер Ляєн та Б. Джонсона) можна охарактеризувати поступовістю та чіткістю викладу матеріалу, логічністю розвитку теми та намаганням створити емоційне ставлення до певних подій. Наведемо приклад логічності емоційного висловлення думки Е. Блінкена (Додаток Е):

«*It's easy sometimes to be a little numbed*» «*Іноді не важко заціпеніти від усього того, що відбувається день за днем в Україні. Ми бачимо, як миготять our TV screens. We talk about the зображення на екранах наших numbers.....»* телевізорів. Ми говоримо про цифри.»

У вступних словах на Конференції по відновленню України Е. Блінкен велику роль вкладає саме у потужний початок промови. Він викликає емоції фактами які стоять у чіткій логічній послідовності. Для збереження емоційної потужності тексту оригіналу перекладач вдається до прийому еквівалентного перекладу, який зберігає відношення між вихідним та кінцевим текстами та виконують аналогічні комунікативні функції. Цікавим для аналізу є переклад частини речення «*It's easy sometimes to be a little numbed...*». Перекладач вдається до негативації як антонімічного перекладу з цікавою адаптацією лексичної конструкції «*to be a little numbed*» – «*заціпеніти*», а саме «*Іноді не важко заціпеніти від усього того...*». Тобто у перекладі використовується фразеологізм для посилення емоційності висловлювання політика.

На нашу думку, це могло трапитися мимоволі, адже українська мова досить насичена лексемами різних ступенів емоційності, які не є типовим для англійської мови. Тому, враховуючи імпліцитність змісту висловлювання (війна, жах, розпач), перекладач підібрав відповідник, який цілком відображає експресивність на конотативному рівні. Варто також звернути увагу на використання повторення політиком обставини часу «*day in day out*», що представлено у перекладі синонімічними обставинами «день за днем» та «щоденного». Створюючи інтонаційний оклик на цих лексичних конструкціях, Е. Блінкен закликає задуматись над тим, що відбувається та скільки це триває чи має тривати у майбутньому. При цьому перекладач, використовуючи буквальний переклад у першому згадувані обставини часу,

у другому випадку застосовує прийом заміни на прикметник «щоденний» для уникнення тавтології.

Варто додати, що повторення є важливим лексичним прийомом у промовах політиків. Вони дозволяють сконцентруватись на сенсі сказаного, підвищують значення меседжу, поглиблюючи у нього. Це також маркери гармонійного типу особистості. Використання методу лексичного повторення є типовим для промови Д. Байдена (Додаток Б). Наприклад:

«No, you will not take my country. No, you will not take my freedom. No, you will not take my future.»

«Ви не візьмете мою свободу. Ви не візьмете моє майбутнє.»

Джо Байден застосовує заперечення як мовну універсалію у системі експліцитних засобів, тобто вираження непохитності прийнятих рішень і визначеної позиції. Водночас, перекладач невдало адаптував слова президента США, застосувавши прийом опущення на лексичному (негатив «ні») та граматичному (опущення речення з контексту) рівнях, тим самим втративши інтенцію висловлювання, важливий маркер мовної особистості спікера.

Часті повторення зустрічаються і в промові Б. Джонсона (Додаток В), наприклад:

«I have one message for you today: Ukraine will win. Ukraine will be free.»

«I в цей момент ще невідомості маю для вас звістку: Україна переможе! Україна буде вільна!»

Цей приклад демонструє використання перекладачем буквального перекладу і до того ж коректної передачі повторень без опущень і заміन. Водночас у перекладі зберігається стиль викладення та харизматичний тип мовної особистості – емоційність і рішучість висловлювання, наголос на важливі теми.

Президент США Д. Байден, на відміну від інших політиків, часто використовує у своїй промові риторичні питання. Наприклад:

«We also faced fundamental questions about the commitment to the most basic of principles. Would we stand up for the sovereignty of nations? Would we stand up for the right of people to live free from naked aggression? Would we stand up for democracy?»
 «Також перед нами стоять фундаментальні питання щодо підтримання основних принципів. Чи ми будемо стояти за суверенітетом націй, щоб люди могли жити вільно? Чи ми будемо стояти за демократією?»

Риторичні питання використовуються з метою вираження різноманітних модальних відтінків значення й емоційного забарвлення промови. У наведеному прикладі президент США використовує директивні риторичні питання для вираження сумніву. Водночас, на конотативному рівні спікер послуговується таким типом питань для того, щоб апелювати до адресата, спонукаючи його до виконання дії. У цьому випадку адресатом є партнери, які створюють коаліцію однодумців, адже підметом у питаннях є особовий займенник «ми».

Враховуючи труднощі синхронного перекладу, можна говорити, що перекладач вдало адаптував зміст контексту, навіть при існуючих ризиках застосування прийомів опущення, об'єднання речень і прийому логічного розвитку одночасно. Адже, інтенція контексту полягає у питанні готовності відстоювати основні принципи демократичної держави, а саме суверенітет, свобода та демократія, що залишилося у перекладі як основні лексичні патерни висловлювання. Прийом логічного розвитку також вжитий вдало і передає важливий маркер повідомлення з урахуванням опущення його значної частини. Проблемним, на нашу думку, є лише ігнорування перекладачем метафори «naked aggression» у перекладі, що нівелює розуміння причини невпевненості, яка створюється риторичними питаннями.

Важливу роль в політичних промовах відіграє звернення до історії. Це обумовлює появу поваги до політика як людини, яка знає історію своєї країни та її болючі місця. Використання історичних фактів в офіційних

заявах та виступах нерідко стає причиною конфліктів. Цікавим є також як саме політик формулює повідомлення, які використовує засоби і яка саме мовна особистість простежується. Так само вагомим є і трансляція думки мовця щодо історичних подій у перекладі.

Д. Байден у своїй промові кілька раз згадує факти з новітньої історії України та історії Польщі (Додаток В). Наведемо приклад одного з таких фактів:

«*Through partition and oppression, when the beautiful city was destroyed after the Warsaw Uprising, during decades under the iron fist of communist rule, Poland endured because you stood together.*» *«Ми знаємо, що є таке солідарність, що таке розподіл. Це місто було зруйноване під час Варшавського повстання під час II Світової війни, але Польща вистояла, бо ви були разом.»*

Вважаємо, що у перекладі опису історичних подій, що відбувалися у Польщі у 1939 році, перекладач допустив чимало помилок. Застосований перекладачем прийом додавання фрази «ми знаємо» на початку висловлювання не має логічного обґрунтування та, навпаки, створює уявлення ніби американський народ пережив жахіття тих років разом з поляками, що не відповідає дійсності. Водночас невдала заміна лексеми «*oppression*» на «*солідарність*» у перекладі не відповідає навіть конотативному ряду лексем (негативне/позитивне значення). Лексема «*oppression*» означає українською мовою «*пригнічення*», що з використанням словом у перекладі «*солідарність*» не має ні антонімічного, ні синонімічного лексичного значення, а отже нівелює уявлення про причини знищення міста Варшави. Прийом опущення, який застосовується у другій частині висловлювання для перекладу «*...city was destroyed after the Warsaw Uprising, during decades under the iron fist of communist rule...*», як «*місто було зруйноване під час Варшавського повстання під час II Світової війни*» спотворює історичні факти щодо основних агресорів під час початку Другої

світової війни на території Польщі, а саме – комуністичний режим Радянського Союзу, що було підкреслено Д. Байденом. При цьому у перекладацькій трансляції залишається незрозумілим, який режим є причиною зневолення поляків у той час – нацистський чи комуністичний. Цей приклад є яскравою ілюстрацією важливості адекватної трансляції історичних фактів у промовах політиків іншою мовою, адже саме політичні діячі формують думку мас і маніпулюють свідомістю своїх електоратів.

Значну частину змістового наповнення тексту промов політиків містять слова-реалії. У нашому дослідженні безеквівалентну лексику можна означити за декількома тематиками, а саме політичною, військовою, історичною та географічною. Наведемо приклади таких реалій з емпіричного матеріалу:

1. Слова-реалії історичного змісту – *the Orange Revolution, the Revolution of Dignity, the Warsaw Uprising, World War II*.

2. Слова-реалії географічного змісту – *the Maidan, the Kakhovka dam*.

2. Слова-реалії військового змісту – *Battalion Tactical Groups, bombs, tanks, the NLAWS, Stormer anti-aircraft systems*.

3. Слова реалії політичного змісту – *Prime Minister, NATO, the United Nations General Assembly, the G7, Venice Commission, the Verkhovna Rada, the US Marshall Plan, the United States Congress, the European Union, the United Nations Charter, Democrats, Republicans, communist, the Kremlin, autocracy, Ambassador, UK government, the European Green Deal*.

Здебільшого перекладач використовує метод транслітерації, що є типовим для перекладу безеквівалентної лексики, у окремих випадках застосовується прийом буквального перекладу, зокрема: «*the Orange Revolution*» – «*Помаранчева революція*», «*the Revolution of Dignity*» – «*Революція гідності*», а також прийом буквального перекладу з перестановкою, наприклад: «*United States Congress*» – «*Конгрес Сполучених штатів Америки*», «*the United Nations General Assembly*» – «*Генеральна*

асамблея Об'єднаних націй». Це можна пояснити тим, що такий переклад безеквівалентної лексики є усталеним в україномовному політичному дискурсі на законодавчому рівні та не потребує застосування інших перекладацьких прийомів.

Одними з найбільш специфічних способів висловлювання у політичній промові є вживання прислів'я. Прислів'я є різноманітними за своєю формою та значенням, стильовим забарвленням та образністю. Труднощі перекладу прислів'я зумовлені не лише розбіжностями будови англійської та української мов і їх одиниць, але і складністю семантичної структури, образним характером, національно-культурною специфікою значення окремих фразеологічних одиниць. Оптимальним перекладацьким рішенням у разі передачі англійської фразеологічної одиниці вважається пошук її еквівалента в українській мові, який може бути частковим лексичним чи частковим граматичним аналогом). За відсутності такої одиниці перекладач застосовує буквальний або описовий переклад. Використання фразеологічних одиниць характерне для промов Бориса Джонсона. Наприклад:

«*You have proved the old saying – it's not the size of the dog in the fight, it's the size of the fight in the dog.*» «*Ви довели, що актуальна як ніколи стара приказка: не розмір собаки важить, а розмір битви, на яку прийшов битися собака.*»

У наведеному прикладі перекладач застосовує описовий переклад, що є правильним рішенням за умови синхронної адаптації усного тексту. Конотативний зміст фразеологізму повністю відображено мовою перекладу із застосуванням незначного лексико-граматичного розширення.

Більшість фразеологізмів у промовах Бориса Джонсона було перекладено на українську мову за допомогою фразеологічного еквівалента, наприклад «*force going like a knife through butter*» — «як як ніж у масло»:

«And yet there were some who believed *«Однак кремлівська пропаганда the Kremlin propaganda that Russian казала, що, як ніж у масло, ввійде armour would be like an irresistible російська військова навала».*
force going like a knife through butter,
and that Kyiv would fall within days.»

Загалом, політичній промові Б. Джонсона (див. Додаток В) характерні сарказм та імпульсивність висловлювання, що, у свою чергу, викликає інтерес у її дослідженні. У наступному прикладі фразеологізм вжитий із ціллю дискредитації, реалізуючи тактику образи. Так, Б. Джонсон у своїй промові демонструє, що реакція на воєнні дії в Україні з боку Росії є негативною і таким чином намагається показати своє занепокоєння подіями в Україні. Фразеологізм відтворений українською мовою повним еквівалентом, адже значення фразеологізму в обох культурах однакове:

«*You can't negotiate with a bear while it's eating your leg, you can't negotiate with a street robber who has you pinned to the floor and »* *«Не можна вести переговори з ведмедем, поки він їсть твою ногу, не можна вести переговори з вуличним грабіжником, який припнув тебе до підлоги, і»*

Варто також навести приклад репліки британського політика, у оригіналі якої відсутній фразеологізм, але її переклад українською мовою представлено ідіомою, а саме:

«*And I told anyone I knew, anyone who would listen that Ukraine would fight and Ukraine would be right.»* *«Хто має вуха, той чує, хто має очі, той бачить, що Україна боротиметься, боронитиметься.»*

Таким чином перекладач дотримується експресивного стилю мовлення політика у перекладі через застосування прийому логічного розвитку.

Вартує уваги введення та послуговування політиками інноваційної лексики у сучасному політичному дискурсі. Зазвичай новітня політична лексика створюється двома шляхами: іншомовні запозичення або утворення

нових слів на основі питомої мови оригіналу. Аналіз емпіричного матеріалу дозволив виявити застосування Д. Байденом словотворчих неологізмів – «*Finlandization*» та «*NATOization*», що представлено калькою у мові перекладу – «*фінляндизація*» та «*натовизація*» відповідно. Створення зазначених нових слів президентом США пов'язане з описом причин непростого, але швидкого процесу вступу Фінляндії до НАТО, що розпочався одразу після повномасштабного вторгнення Росії на територію України. Такими діями Фінляндія відреагувала на можливі загрози з боку Росії як сусідньої держави, яка постійно бореться з розширенням НАТО навколо себе. А отже, ми маємо не лише інноваційну лексику, а словотворчі неологізми з конотативним вмістом саркастичності.

На наше переконання, перекладачем обрано вдалий прийом адаптації неологізмів українською мовою, а саме калькування, що дозволяє зберегти екстралінгвальні характеристики вживаних слів у мові перекладу та передати контекстуальний зміст мовної тактики президента США, зокрема: висміювання президента Росії як супротивника.

Аналізуючи лексико-стилістичні засоби у досліджуваних промовах політиків необхідно вказати на те, що завдяки такому широкому застосуванню усіх вище перерахованих прийомів політична лексика стає більш збагаченою, експресивною та емотивною.

За допомогою методу суцільної вибірки (див. Додаток В, Г, Д, Е) було обрано контексти з усного дискурсу політиків (Д. Байден, Б. Джонсон, У. фон дер Ляєн, Е. Блінкен) для аналізу частотності вживань визначених лінгвістичних трансформацій (див. п. 2.1) при перекладі з англійської на українську мови.

В результаті емпіричного дослідження (див. Додаток В, Г, Д, Е), було з'ясовано, що найчастіше перекладачі звертаються до застосування лексичних перекладацьких трансформацій (див. рис. 2.5)

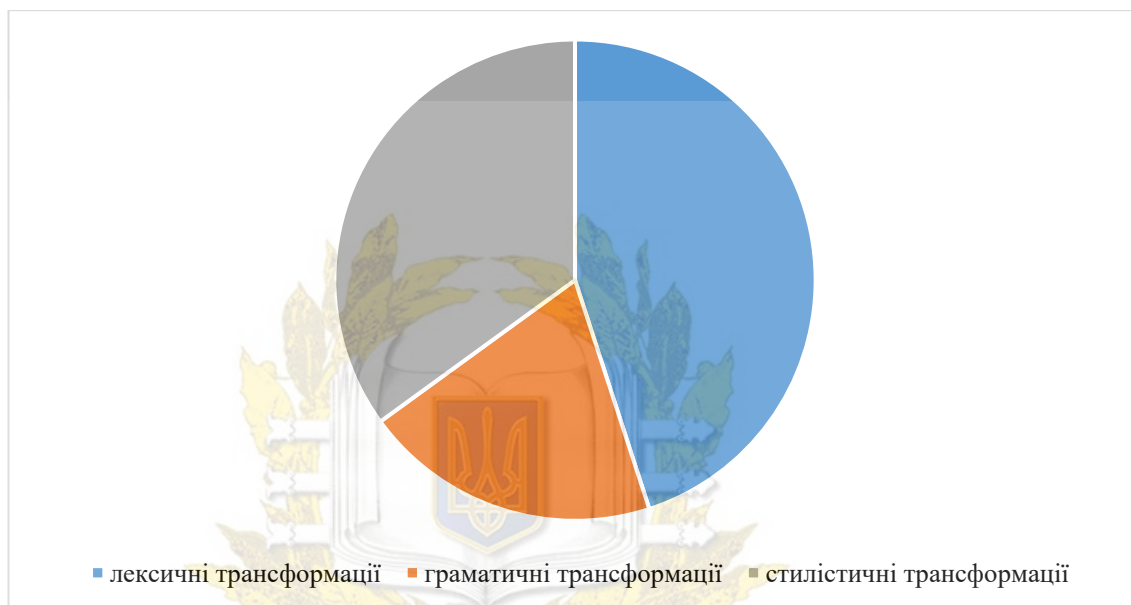

Рисунок 2.5 – Загальна частотність використання перекладацьких трансформацій в усному політичному дискурсі

У межах групи лексичних перекладацьких трансформацій переважно зустрічаються такі прийоми, як опущення, транслітерація та буквальний переклад (див. рис. 2.6)

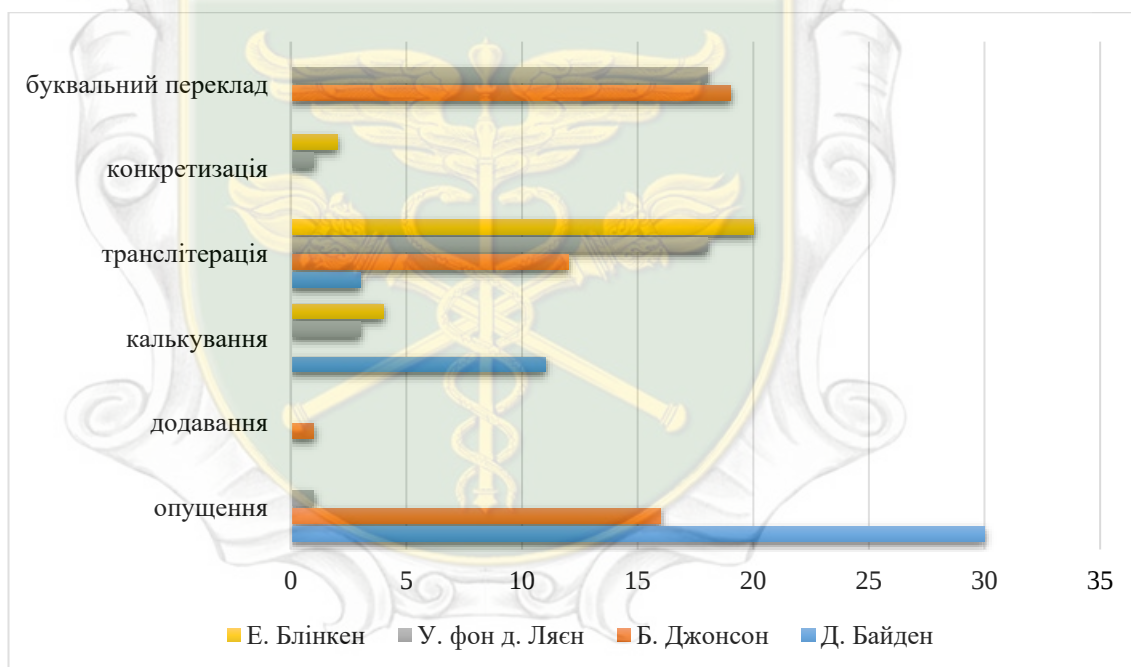

Рисунок 2.6 – Застосування лексичних трансформацій в усному політичному дискурсі

Так, опущення як прийом лексичної трансформації є превалюючим у перекладі політичної промови Д. Байдена (82 %). Застосування такого прийому є виправданим з точки зору адекватності перекладу, в першу чергу норм мови перекладу, усунення в тексті перекладу плеонастичних або тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного змісту тексту. Утім, застосування такої трансформації є ризиковим, адже вилучення ключових семантичних патернів із контексту може призвести до нівелювання інтенції повідомлення у перекладі. На наше переконання, кількість вилучень у перекладі тексту промови політика є результатом труднощів синхронного перекладу, з якими зіштовхнувся перекладач, що свідчить про недостатній рівень сформованості необхідних компетенцій.

Проаналізуємо застосування граматичних і стилістичних прийомів перекладу у розрізі досліджуваних політичних промов (див. рис. 2.7).

Рисунок 2.7 – Застосування граматичних трансформацій в усному політичному дискурсі

У результаті проведеного дослідження визначено частоту застосування основних перекладацьких прийомів, а саме – заміна типу речення, членування та об'єднання речень. Встановлено, що на обсяг цих перетворень можуть впливати різні суб'єктивні та об'єктивні причини та фактори, в основі яких, головним чином, лежить принцип подібності та відмінності синтаксичної

структури двох мов. Однак їхня мета залишається єдиною – подолання граматичного буквалізму.

Звертаємо увагу, що у перекладі промови Е. Блінкена прийоми граматичної трансформації на рівні синтаксису не застосовувалися. У перекладі дотримана структура речення мови оригіналу, що, у свою чергу, пояснюється аналізом застосування прийому буквального перекладу (див. Рис. 2) у промові політика (46 %) зі збереженням структури речення оригіналу.

Стилістичні трансформації пов'язані зі зміною стилістичного забарвлення мовної одиниці перекладу. Аналіз стилістичних прийомів перекладу досліджуваного усного політичного дискурсу (див. рис. 2.8) ілюструє вагому частку застосування прийому експлікації, що полягає у трансляції мови оригіналу мовою перекладу в описовому узагальненому форматі. Такий метод перекладацької трансформації є популярним серед перекладачів-синхроністів, адже дозволяє передати зміст повідомлення на конотативному рівні без дотримання лексико-граматичної структури мови оригіналу.

Рисунок 2.8 – Застосування стилістичних трансформацій в усному політичному дискурсі

Із зображувальних даних у діаграмі чітко видно превалювання прийому експлікації у промові Д. Байдена, що, у свою чергу, корелюється з аналізом використання лексичних прийомів трансформації, де значна частка лексичних трансформацій відводиться на опущення. Таким чином, можна припустити, що перекладач зосередився на трансляцію у перекладі змісту промови, не відволікаючись на його форму.

Проведений лінгвістичний аналіз усного політичного дискурсу дозволяє нам визначити тип синхронного перекладу, який використовується у промовах, а саме:

а) синхронний переклад з використанням спеціальних засобів прослуховування (Д. Байден, Б. Джонсон)

б) синхронне читання завчасно перекладеного тексту (У. фон дер Ляен, Е. Блінкен).

Синхронному перекладу з використанням спеціальних засобів прослуховування характерне застосування таких перекладацьких трансформацій, як опущення, транслітерація, буквальний переклад, заміна типу речень, членування та об'єднання речень, експлікація. У синхронному читанні завчасно підготовленого перекладу переважають буквальний і еквівалентний переклади, об'єднання речень і транслітерація.

Висновки до розділу 2

Основні положення дослідження, що викладено у другому розділі кваліфікаційної роботи, стосуються теорії та практики моделювання перекладацького аналізу усного політичного дискурсу.

Описано мету, завдання та методичні засади комплексного дискурсивного аналізу перекладу політичних промов. Дослідження проводилося за методикою формального аналізу, критичного дискурс-аналізу та лінгвістичного аналізу.

У межах формального аналізу обґрунтовано тематику досліджуваних політичних дискурсів, репрезентаційність, функціональність та інтенції. Виявлено міжпредметний характер політичних дискурсів, що є поширеним явищем і виявляється наявністю ознак різних видів дискурсу, зокрема – воєнним, економічним і політичним.

Визначено символічний набір дискурсивних патернів у досліджуваних політичних промовах, які формують семантичний ланцюжок змістових значень і смислів. Аналіз дискурсивних патернів дозволив виявити лексико-стилістичні ознаки «гегемонного» дискурсу у промовах Д. Байдена та Б. Джонсона, якому характерні домінування та маніпулювання у політичній свідомості.

Критичний дискурс-аналіз дослідження ґрунтується на теорії репрезентації соціальних гравців (Т. ван Левен). Емпіричний матеріал досліджується на застосування стратегій інклюзії чи ексклюзії, заразом стратегія інклюзії аналізується за чотирма аспектами: диференціації–індиференціації, конкретизації–генералізації, асиміляції–індивідуалізації, асоціації–дисоціації. З'ясовано, що найпоширенішим є застосування у політичних промовах стратегій індиференціації, генералізації та асиміляції.

Лінгвістичний аналіз передбачає виявлення лінгвопрагматичних особливостей усного політичного дискурсу, методів і прийомів його перекладу українською мовою. Проаналізовано та визначено лексичні, граматичні та стилістичні трансформації, які застосовуються у синхронному перекладі емпіричного матеріалу з англійської на українську мову.

Означено загальну частотність послуговування перекладацькими трансформаціями, серед яких превалюють опущення, транслітерація, буквальний переклад, об'єднання речень і експлікація. Виявлено та обґрунтовано труднощі синхронного перекладу, причиною яких є надмірне застосування окремих перекладацьких трансформацій і недостатня підготовленість фахівця до синхронного перекладу усного політичного дискурсу.

За результатами проведеного аналізу визначено види синхронного перекладу, які застосовувалися для адаптації англомовного політичного дискурсу українською мовою.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідження, здійснене в кваліфікаційній роботі «Усний політичний дискурс: перекладознавчий аспект», дало підстави дійти таких висновків:

1. Дослідження наукових розвідок закордонних (Л. Альтюссера, Е. Бенвеніста, З. Гарісса, А. Грейман, Т. ван Дейка, Ж. Деррід, Ж. Дюбуа, Е. Косеріо, К. Леві-Строс, М. Пеше, М. Фуко, Ю. Хабермаса) і вітчизняних (Н. Акінчиць, Ф. Бацевича, Н. Іваницької, І. Іщенко, І. Клименко, Л. Нагорної, В. Нечипоренко, СЕРАима) вчених дозволило обґрунтувати основні підходи до розуміння теорії політичного дискурсу – філософський і мовознавчий. У філософській парадигмі політичний дискурс представлено як вербальну репрезентацію культурно-значущих знань у масовій свідомості, що фіксується в лексикографічних тлумаченнях основ концепту, в його синонімічних зв'язках, образних переосмисленнях, асоціативних реакціях, текстах і висловлюваннях. У мовознавчій площині досліджень політичний дискурс розглядається як особлива форма комунікації в політичному контексті, що передбачає процес мовлення з урахуванням мовних висловлювань, тексту, а також семіотичної системи, наявності якої цей текст передбачає.

2. Визначено основні характеристики етимології поняття «політичний дискурс», зокрема: 1. складне комунікативне явище, яке передбачає певну інтерпретацію, реконструкцію уявного автором світу; 2. когнітивне явище, яке має справу з мислетворенням, пізнанням, передачею знань, використанням набутих знань і створенням нових.

Охарактеризовано функціональний поділ політичного дискурсу, яким послуговувалися у практичній частині дослідження: інформаційна, експресивна, афективна, металінгвістична, апелятивна функції.

Окреслено ознаки політичного дискурсу: тематика, репрезентаційність, тривалість, функціональність, інтенція.

3. Сформульовано особливості синхронного перекладу як найскладнішого способу відтворення усного політичного дискурсу іншою мовою: синхронне сприйняття мови оригінала та відтворення перекладу; швидкий темп мовного транскодування; залежність якості перекладу від плинності мови спікера; дефіцит часу, стрес, інтенсифікація пам'яті, ізолюваність перекладача від оточення.

З'ясовано, що якісний синхронний переклад усного політичного дискурсу потребує досконалої теоретичної підготовки перекладача, зокрема сформованості фахових, лінгвокультурологічних компетенцій, компетенції політичного механізму, а також загальну компетенцію (soft skills), що є важливим для адекватної трансляції змістових компонентів політичної промови.

4. Змодельовано аналіз перекладу усного політичного дискурсу на основі лінгвокогнітивного та лінгвокультурного підходів, визначено мету, завдання та його методичні засади. Зазначено, що дослідження проводилося за методикою формального аналізу, критичного дискурс-аналізу та лінгвістичного аналізу.

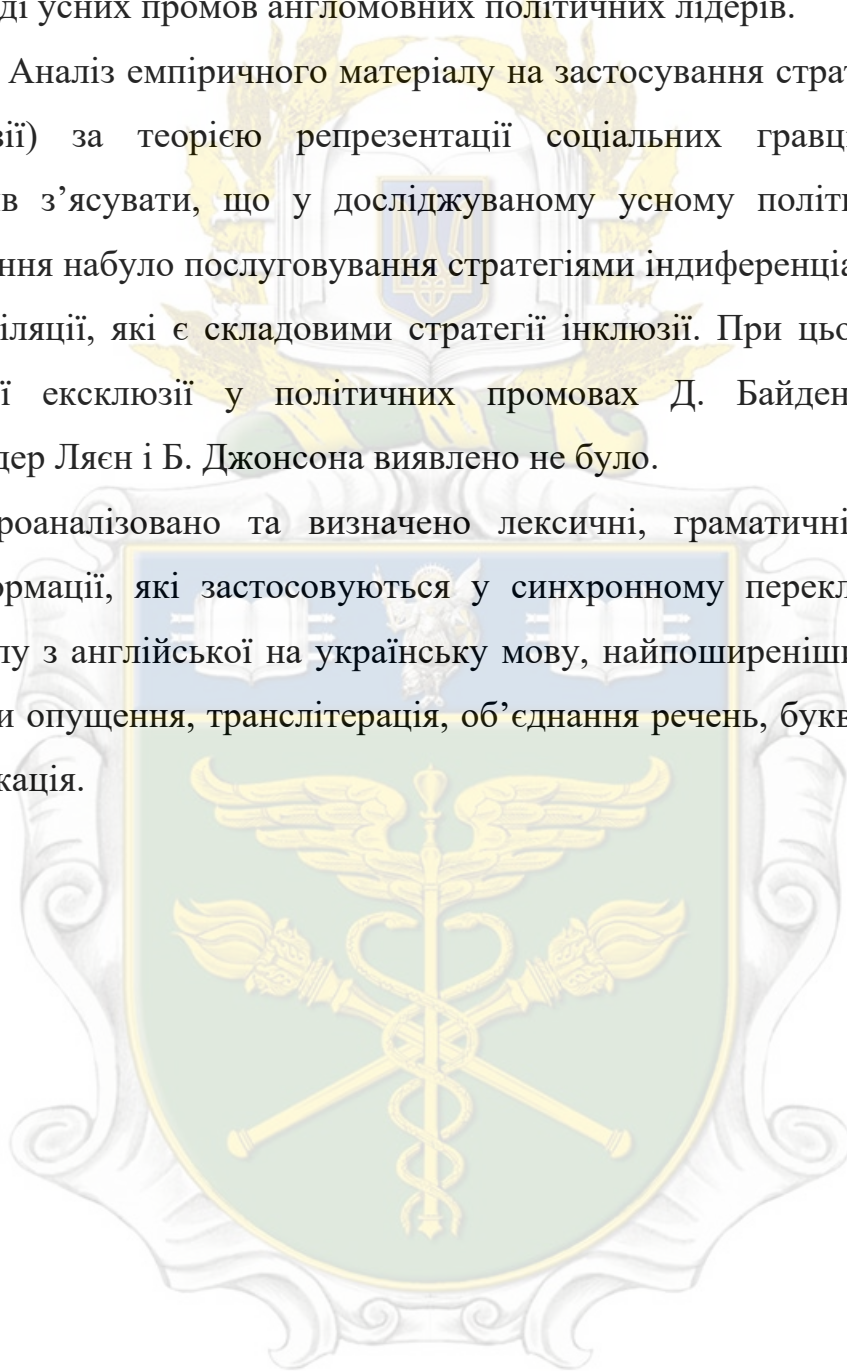
Дискурсивний аналіз перекладу англomовних політичних промов полягає у дослідженні лінгвістичних механізмів реалізації прагматичних цілей політичних діячів, визначенні дискурсивних патернів як політичних маркерів у текстах промов політиків, виявленні та обґрунтуванні перекладацьких тактик і стратегій використаних у політичному дискурсі, а також мовний і стилістичний аналіз перекладу усного політичного дискурсу.

5. У межах формального аналізу визначено символічний набір дискурсивних патернів у досліджуваних політичних промовах, які формують семантичний ланцюжок змістових значень і смислів. Як результат, з'ясовано основні інтенції досліджуваних політичних дискурсів та виявлено лексико-

стилістичні ознаки «гегемонного» дискурсу у промовах Д. Байдена та Б. Джонсона, якому характерні домінування та маніпулювання у політичній свідомості. Виділено основні перекладацькі прийоми і трансформації при перекладі усних промов англомовних політичних лідерів.

6. Аналіз емпіричного матеріалу на застосування стратегій (інклюдії та ексклюдії) за теорією репрезентації соціальних гравців Д. ван Левіна дозволив з'ясувати, що у досліджуваному усному політичному дискурсі поширення набуло послуговування стратегіями індиференціації, генералізації та асиміляції, які є складовими стратегії інклюдії. При цьому застосування стратегії ексклюдії у політичних промовах Д. Байдена, Е. Блінкена, У. фон дер Ляєн і Б. Джонсона виявлено не було.

Проаналізовано та визначено лексичні, граматичні та стилістичні трансформації, які застосовуються у синхронному перекладі емпіричного матеріалу з англійської на українську мову, найпоширенішими серед яких є прийоми опущення, транслітерація, об'єднання речень, буквальний переклад і експлікація.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акінчиць Н.Г. Політичний дискурс як об'єкт наукового аналізу. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. № 107. С. 72–76.
2. Бакланова М., Попова О. Засоби відтворення комунікативної семантики при синхронному перекладі англомовних та китайськомовних економіко-політичних текстів українською мовою. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2018. № 27. С. 30–41.
3. Бацевич Ф. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи : монографія. Львів : ПАІС, 2005. 264 с.
4. Бацевич Ф. С. Лінгвістична прагматика: спроба обґрунтування проблемного поля і дослідницької одиниці: спроба обґрунтування проблемного поля і дослідницької одиниці. *Мовознавство*. 2009. № 1. С. 29–37.
5. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики : навч. посіб. Київ : Академія, 2004. 344 с.
6. Бик І.С. Теорія і практика перекладу. Львів : ЛНУ, 2005. 122 с.
7. Бурдє П. Практичний глузд : навч. посіб. Київ : Український Центр духовної культури, 2003. 503 с.
8. Вихристюк Л. С. Вступ до перекладознавства : навчальний посібник. Алчевськ : ДГМІ, 2001. 175 с.
9. Владимиров В. М. Принципи журналістики в світлі теорії розуміння. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. Т. 53. С. 241-245.
10. Войтенко К.І. Особливості функціонування та перекладу англомовних технічних термінів українською мовою у творах науково-фантастичного жанру (на прикладі циклу оповідань Айзека Азімова «Я, робот»). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2011. № 6 (ч. 2). С. 17–20.

11. Воронова М. Сучасна українська портретистика: жанрова диференціація і поетика: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08. Київ, 2006. 201 с.
12. Вуколова В.О., Іваницька Н.Б. Лінгвопрагматичні виміри сучасної транслятології. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика* : збірник наукових праць. Київ : Аграр Медіа Груп, 2016. С.146–148.
13. Вусик Г. М., Антонюк О. В. Сучасний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2020. № 12. Т. 2. С. 213–217.
14. Гайдулін О. Політичний дискурс як праксіологічна складова політологічного навчання. *Соціально-гуманітарна освіта України та шляхи її розбудови* : матеріали всеукр. наради завідуючих каф. соціально-гуманітарних дисциплін. Київ : Генеза, 1997. С. 23 – 25.
15. Даньшина Е. В. Стратегии и тактики американского предвыборного дискурса. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Філологія»*. 2007. № 1. Т 2. С. 24–28.
16. Ділі Дж. Основи семіотики / пер. з англ. А. Карась : навчальний посібник. Львів : Арсенал, 2000. 230 с.
URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Deely_John/Osnovy_semioty_ky/ (дата звернення : 18.02.2023)
17. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів : : навчальний посібник. Л. : Літопис, 2004. С. 247–281
18. Карась А. Апорія егоїстичної і моральної мотивації поведінки у призмі семіотичної інтерпретації. *Наукова сесія наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка (27.02 – 31.03.2012)*. Львів, 2012. С. 90.
19. Кияк Т. Р. Теорія та практика перекладу (німецька мова) : підручник для студ. вищих навч. закладів. Вінниця : Нова Книга, 2006. 592 с.

20. Клименко І. Теоретичні засади лінгвістичного аналізу політичного дискурсу. *Лінгвістичні студії* : збірник наукових праць української преси. URL: <http://tinyurl.com/o2f8t6x> (дата звернення : 15.06.2023)
21. Ковалевська Т.Ю. Психолінгвістичні особливості політичного дискурсу. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Серія «Філологічні аспекти дослідження дискурсу»*. Харків, 2001. Вип. 33. С. 237–242.
22. Кондратенко Н. Типологія мовленнєвих жанрів українського політичного дискурсу. *Філологічні студії*. 2017. Вип. 9. С. 18–22.
23. Кондратенко Н. Український політичний дискурс : текстуалізація реальності: монографія. Одеса : Чорномор'я, 2007. 156 с.
24. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ, 2003. 185 с.
25. Маршук Л. М. Теоретичні основи перекладу політичного дискурсу: лінгвокультурологічний аспект. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. Вип. 178. С. 106–113.
26. Маршук Л. М. Критичний дискурс-аналіз англомовної політичної промови. *Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації* : збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. Ч. 2. С. 102 – 108.
27. Маршук Л. М. Політичний дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного середовища. *Світоглядні трансформації особистості студента ЗВО: історико-філософські, соціально-правові, мовознавчі та здоров'яформуючі аспекти*. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. С. 78–80.
28. Нагорна Л. Політична мова і мовна політика. Діапазон можливостей політичної лінгвістики : навч. посіб. Київ : Світогляд, 2005. 315 с.

29. Нечипоренко В. Неологізація як сучасний засіб поповнення словникового складу англійської мови. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України* : зб. наук. пр. IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 14-16 вересн. 2021 р. Вінниця, 2021. Ч. 4. С. 184–190.
30. Палей Т. Ще раз про співвідношення понять «політична мова» і «політичний дискурс». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 39. Том 2. С. 128–131.
31. Павлуцька В. Політичний дискурс: особливості та функції. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. 2008. Вип. 39. С. 218–221.
32. Петренко В. Особливості визначення політичної мови. *Політичний менеджмент*. 2007. № 2. С. 16–24.
33. Попов Р. Політичний дискурс : проблема теоретичної ідентифікації. URL : <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/pol-prav/05prapti.pdf> (дата звернення : 04.09.2023)
34. Почепцов Г. Семиотика : навч. посіб. Київ : «Ваклер», 2002. 432 с.
35. Радіонова Т. М. Статус, Семантика і функції ряду в структурі простого речення: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Донецький національний ун-т. Донецьк, 2004. 19 с.
36. Різун В. В. Теорія масової комунікації : підручник. Київ: ВЦ «Просвіта», 2008. 260 с.
37. Ромашко О.О. Політична комунікація як фактор соціокультурної реінтеграції сучасного українського суспільства : автореф. дис. ... канд. політ. наук. : 23.00.02. Одеса, 2007. 18 с.
38. Семенюк О., Паращук В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
39. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище : методологія, архітектоніка, варіативність [на матеріалах сучасної газетної публіцистики] : монографія. Київ : Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2002. 392 с.

40. Синельнікова Л. Займенник комунікативної ситуації початку дискурсу. *Вісник Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка : Філол. науки*. Луганськ, 2007. № 15 (131). С. 85–93.
41. Славова Л. Мовна особистість у процесі ведення українського та американського політичного дискурсу – типологічне й історичне мовознавство : навч. посіб. Київ, 2008. 89 с.
42. Соловей Г. С. Політична лексика як об'єкт перекладу (на матеріалі текстів політичних заяв, звернень, промов, статей та анекдотів) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.16. Харків, 2011. 20 с.
43. Статівка А. Мистецтво синхронного перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2023. № 59. Том 3. С. 164–167.
44. Филлипс Л. Дискурс-анализ. Теория и метод : навч. посіб. Харків : Изд-во Гуманитарный Центр, 2004. 336 с.
45. Amaglobeli G. Types of Political Discourses and Their Classification/ URL : https://www.researchgate.net/publication/329523597_Types_of_Political_Discourses_and_Their_Classification. (дата звернення : 12.08.2023)
46. Assessing coping strategies : a theoretically based approach. *Journal of personality and social psychology*. No. 56 (2). 267 p. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1022.750&rep=rep1&type=pdf>
47. Baker M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London and New York, 2018. 94 p.
48. Charaudeau P. A quoi sert d'analyser le discours politique? URL : <http://www.patrick-charaudeau.com/A-quoi-sertd-analyse-le-discours,161.html> (дата звернення : 21.10.2023)
49. Charteris-Black J. *Analyzing Political Speeches*. London: Palgrave Macmillan, 2014. 274 p.

50. Chilton P., Schäffner C. Politics as Text and Talk: Analytic Approaches to Political Discourse. Amsterdam: John Benjamins, 2002. 246 p.
51. Collins Online Dictionary. URL : <https://www.collinsdictionary.com/> (дата звернення : 15.09.2023 р.)
52. Dijk T. A. van. What is political discourse analysis? Amsterdam. 1998. p. 43
URL : https://e-l.unifi.it/pluginfile.php/909651/mod_resource/content/1/Van%20Dijk%20Waht%20Ois%20political%20discourse%20analysis.pdf (дата звернення : 28.09.2023)
53. Foucault M. The archaeology of knowledge and the discourse. New York : Pantheon, 1972.
URL : https://monoskop.org/images/9/90/Foucault_Michel_Archaeology_of_Knowledge.pdf (дата звернення : 22.08.2023)
54. Gile D. Issues in interdisciplinary research into conference interpreting. *In Language Processing and Simultaneous Interpreting*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2000. P. 89–106.
55. Girth H. Sprache und Sprachverwendung in der Politik : eine Einführung in die linguistische Analyse öffentlich-politischer Kommunikation. Tübingen : Niemeyer, 2002. 127 s.
56. Habermas J. Vorstudien und Ergänzungen zur Theorie des kommunikativen Handelns. Frankfurt am Main : Suhrkamp Verl., 1989. P. 571 – 606.
57. Hart C. Critical Discourse Analysis and Cognitive Science: New Perspectives on Immigration Discourse. New York : Palgrave Macmillan, 2011.
58. Holikova N. Discourse direction of research of artistic text in modern language Ukrainian studies. *Ukrainian sense*. 2020. P. 3–11. 36 p.
59. Kampf Z. Political Discourse Analysis. *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction*. URL: https://www.academia.edu/5074479/Political_Discourse_Analysis.
60. Leeuwen T.V. Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis. New York : Oxford University Press, 2008. 172 p.

61. McKinney C. Acceptance Remarks. URL : <http://www.oilempire.us/cynthiamckinney.html> (дата звернення : 15.06.2023)
62. Moser-Mercer B., Künzli A., Korac M. Prolonged Turns in Interpreting: Effects on Quality, Physiological and Psychological Stress (Pilot Study). *Interpreting*. 1998. Vol. 3. Issue 1. P. 47–64.
63. Oléron P., Nanpon H. Research into simultaneous translation (translated by Ruth Morris). *The Interpreting Studies Reader*. London ; New York : Routledge, 2002. P. 43–50.
64. Onyshchak H. Translation strategies in political speeches, Uzhhorod. *Estimates-Comments-Forecasts*. 2021. P. 136 – 137. URL : <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/rop/17/rop1707.pdf>
65. Pym A. Exploring Translation Theories. New-York : Routledge, 2014. 255 p.
66. Pym A. A Typology of Translation Solutions. *The Journal of Specialised Translation*. 2018. Issue 30. URL: https://www.jostrans.org/issue30/art_pym.pdf.
67. Schröter M., B. Carius VompolitischenGebrauchderSprache. Wort, Text, Diskurs. Eine Einführung. Frankfurt am Main : Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2009. 144 s.
68. Schröter M. VompolitischenGebrauchderSprache. Wort, Text, Diskurs / Eine Einführung. Frankfurt am Main : Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2009. 144 s.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

69. Виступ Державного секретаря США Ентоні Блінкена, 21 жовтня 2022 року (мова – англійська). URL : <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-at-the-ukraine-conference-session-1/> (дата звернення : 18.02.2023)
70. Виступ президента США Джо Байдена, 21 лютого 2023 року (мова – англійська). URL : <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/02/21/remarks-by-president-biden-ahead-of-the-one-year-anniversary-of-russias-brutal-and-unprovoked-invasion-of-ukraine/> (дата звернення : 09.07.2023)
71. Звернення Президентки Європейської Комісії Урсули фон дер Ляєн до Верховної Ради України (04 листопада 2023 року) (мова – англійська). URL : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_5561 (дата звернення : 09.11.2023)
72. Промова прем'єр-міністра Об'єднаного королівства Великобританії та Північної Ірландії Бориса Джонсона під час засідання Верховної Ради України (м. Київ, 3 травня 2022 року) (мова – англійська). URL : <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-minister-boris-johnsons-address-to-the-ukrainian-parliament-3-may-2022> (дата звернення : 14.03.2023)

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Застосування методу сторітелінгу в усному політичному дискурсі

1. Політична промова Урсули фон дер Ляєн

Мова оригіналу	Мова перекладу
a) «On a wall of one of the Parliament's buildings, there is a beautiful mural by French artist Christian Guémy. This mural reminds us of the deep ties between the people of Ukraine and the rest of Europe, but also of your courage and determination. The mural shows a hero of Ukraine's resistance, Oleksandr Matsiyevsky. You all know his story. He was captured by Russians in the battle of Bakhmut. They made him dig his own grave. And they executed him – in one of too many war crimes of this bloody war. But as Oleksandr looked at his killers, there was no fear on his face. He stood defiantly in front of them. And he said two simple words. Words of freedom. Words of pride. Words that meant that Russia will never win this war. And now those words are forever etched on that wall and in the hearts of all the free people of the world: Glory to Ukraine! Slava Ukraini!»	a) «На стіні однієї із будівель Парламенту є чудовий мурал французького митця Крістіана Гемі. Він нам нагадує про глибокі зв'язки між народом України й рештою Європи, але також про вашу мужність і рішучість. На муралі зображено Героя українського спротиву Олександра Мацієвського. Ви всі знаєте його історію. росіяни уполонили його під час битви за Бахмут, примусили викопати собі могилу й стратили, скоївши один із багатьох воєнних злочинів у цій кривавій війні. Але, коли Олександр дивився на своїх убивць, в його очах не було страху, він відважно стояв перед ними і сказав два простих слова – слова свободи, слова гордості, слова, які означають, що росія ніколи не переможе в цій війні. А тепер ці слова назавжди закарбовані на стіні й у серцях усіх вільних людей світу: «Слава Україні!»».
b) «Let me tell you the story of a young Ukrainian talent called Valentyn Frechka. He was only 17 when he invented a new technology to make paper from fallen leaves. Together with a local entrepreneur, he launched a start-up called Releaf. They got in touch with cities that were eager to get rid of tonnes of fallen leaves. And they started producing paperbags for companies that were willing to go green, without cutting one single tree.»	b) «Дозвольте мені розповісти історію молодого українського таланту, якого звать Валентин Фречка. Йому було лише 17 років, коли він винайшов нову технологію виробництва паперу з опалого листя. Разом з місцевими підприємцями він започаткував стартап, який назвав «Releaf». Вони зв'язалися з містами, які хотіли позбавитися тонн опалого листя, і почали виробляти паперові пакети для компаній, які прагнули працювати екологічно, не знищуючи жодного дерева.»
c) «Two months ago, I decided to conclude my State of the European Union Address with the words of Victoria Amelina. Victoria Amelina was a Ukrainian writer, a mother and an activist for human rights. She was killed by Russia in a massacre of civilians in the city of	c) «Два місяці тому я вирішила завершити моє звернення про становище Європейського Союзу словами Вікторії Амеліної. Вікторія Амеліна була українською письменницею, матір'ю та правозахисницею. Її життя забрала росія під час масового знищення мирного населення

Kramatorsk. Victoria Amelina believed that this war has taught a lot to Ukrainians. You have learnt that you can count on each other. And you have also learnt that you can count on your fellow Europeans. Today, we feel that we belong to one family and one home, because, in the words of Victoria: 'Home is where we trust each other.»	в Краматорську. Вікторія Амеліна була переконана, що ця війна багато чому навчила українців. Ви зрозуміли, що можете розраховувати одне на одного, і ви також зрозуміли, що можете розраховувати на своїх друзів у Європі. Сьогодні ми відчуваємо, що ми належимо до однієї сім'ї та одного дому, бо, як сказала Вікторія, «дім там, де ми довіряємо один одному»».
---	---

2. Політична промова Ентоні Блінкена

Мова оригіналу	Мова перекладу
а) «Back in April, just one day in this devastating aggression, in the city of Uman – hundreds of miles from the front lines – another assault of Russian missiles on innocent Ukrainian civilians, on apartment buildings hundreds of miles away. In one of those buildings before dawn, a Russian missile struck. A father, Dmytro, in his apartment raced to his children's room. He opened the door to the room to try to see how his children – Kyrylo, 17, and Sophia, 11 – were doing. He opened the door to the room. It wasn't there anymore. His children were gone, two of the six children killed that one day – that one day in April – as a result of this ongoing aggression against Ukraine. Two of thousands killed through the course of this war, two lives interrupted, two stories stopped.»	а) «У квітні, лише в один день цієї нищівної агресії, в місті Умань – за сотні кілометрів від лінії фронту – стався черговий удар російських ракет по невинних українських мирних жителів, по житлових будинках за сотні кілометрів. В одну з таких будівель перед світанком влучила російська ракета. Батько Дмитро в своїй квартирі помчав до кімнати дітей. Він відкрив двері до кімнати, щоб подивитися, як його діти – 17-річний Кирило та 11-річна Софія. Він відчинив двері до кімнати. Її вже не було. Його дітей не стало, двоє з шести дітей, убитих того дня – того квітневого дня – внаслідок цієї триваючої агресії проти України. Двоє з тисяч убитих протягом цієї війни, два обірваних життя, дві зупинені історії».

ДОДАТОК Б

**Застосування лексико-граматичних трансформацій у перекладі
англомовного політичного дискурсу на українську мову
(на матеріалі промови Джо Байдена)**

Мова оригіналу	Мова перекладу	Лексико-граматичні трансформації
One year ago, the world was bracing for the fall of Kyiv. Well, I have just come from a visit to Kyiv, and I can report: Kyiv stands strong! Kyiv stands proud. It stands tall. And most important, it stands free.	Вже рік тому почалася війна і очікувалося падіння Києва. Я щойно тільки повернувся з Києва і Київ міцно стоїть. Київ стоїть і пишається цим і найголовніше, що він вільний.	опущення компенсація об'єднання речень прийом логічного розвитку
When Russia invaded, it wasn't just Ukraine being tested. The whole world faced a test for the ages. Europe was being tested. America was being tested. NATO was being tested. All democracies were being tested. And the questions we faced were as simple as they were profound. Would we respond or would we look the other way? Would we be strong or would we be weak? Would be — we would — would we be — all of our allies — would be united or divided?	Коли Росія почала своє вторгнення, весь світ витримав випробування, весь світ, Європа отримали це випробування, всі демократії, і відповіді тоді, які ми мали отримати, чи ви відведете очі, чи будете міцно стояти, будете об'єднані разом із союзниками.	опущення об'єднання речень заміна типу речень
One year later, we know the answers. Yes, we would stand up for sovereignty. And we did. And yesterday, I had the honor to stand with President Zelenskyy in Kyiv to declare that we will keep standing up for these same things no matter what.	І роком пізніше ми знаємо – так, ми будемо стояти за суверенітет, і ми це зробили. Я зустрічався з президентом Зеленським, і ми заявили, що ми і далі будемо стояти за ці принципи, не залежно ні від чого.	опущення об'єднання речень
America, Europe, a coalition of nations from the Atlantic to the Pacific — we were too unified. Democracy was too strong.	Від Атлантики до Тихого океану ми всі, весь світ був об'єднаний, дуже сильний, і замість легкої перемоги, на яку	опущення об'єднання речень експлікація

Instead of an easy victory he perceived and predicted, Putin left with burnt-out tanks and Russia's forces in delay — in disarray.	він очікував, він залишив спалені танки і розбиті війська.	
He thought he'd get the Finlandization of NATO. Instead, he got the NATOization of Finland — and Sweden.	Він думав, що він фінляндизаціював НАТО, а натомість отримав натовизацію Фінляндії. Він думав, що використовує енергію як зброю.	опущення об'єднання речень калькування
And then, he met the iron will of America and the nations everywhere that refused to accept a world governed by fear and force.	Він потрапив у таку війну проти людини, яка зроблена зі сталі — це президент Зеленський.	опущення експлікація
He found himself at war with a nation led by a man whose courage would be forged in fire and steel: President Zelensky. President Putin — President Putin is confronted with something today that he didn't think was possible a year ago. The democracies of the world have grown stronger, not weaker. But the autocrats of the world have grown weaker, not stronger.	Президент Путін зіштовхнувся з тим, про що рік тому ми не могли уявити. Демократичні країни стали сильнішими, а не слабшими. А він став слабкішим, а не сильнішим.	опущення
Through partition and oppression, when the beautiful city was destroyed after the Warsaw Uprising, during decades under the iron fist of communist rule, Poland endured because you stood together.	Це місто було зруйноване під час Варшавського повстання під час II Світової війни, але Польща вистояла, бо ви були разом.	опущення об'єднання речень заміна типу речень
That's how the brave leaders of the opposition and the people of Belarus continue to fight for their democracy.	І народ Білорусі й надалі бореться.	
That's how the resolve of Moldovan people — resolve of	Рішучість народу Молдови жити у свободі і отримувати	опущення заміна типу речень експлікація

the people of Moldova to live in freedom gained them independence and put them on the path to EU membership. One year in- — one year into this war, Putin no longer doubts the strength of our coalition. But he still doubts our conviction. He doubts our staying power. He doubts our continued support for Ukraine. He doubts whether NATO can remain unified. But there should be no doubt: Our support for Ukraine will not waver, NATO will not be divided, and we will not tire. President Putin's craven lust for land and power will fail. And the Ukrainian people's love for their country will prevail. When President Zelenskyy said — he came to the United States in December — quote — he said this struggle will define the world and what our children and grandchildren — how they live, and then their children and grandchildren. He wasn't only speaking about the children and grandchildren of Ukraine. He was speaking about all of our children and grandchildren. Yours and mine. We're seeing again today what the people of Poland and the people all across Europe saw for decades: Appetites of the autocrat cannot be appeased. They must be opposed. Autocrats only understand one word: "No." "No." "No." "No, you will not take my country." "No, you will not take my freedom." "No, you will not take my future." And I'll repeat tonight what I said last year in this same place:	незалежність. Один рік цієї війни – і вже немає ніяких сумнівів щодо сили нашої коаліції. Але він все ще піддає сумніву нашу впевненість і нашу здатність, що НАТО буде об'єднаним. Жодних сумнівів не буде! НАТО не буде розділеним, і ми не втомимося, і ми завжди будемо підтримувати Україну! Президент Путін намагається захопити землю і території, але він «провалився». Коли президент Зеленський сказав, що він приїхав в грудні в Сполучені штати, щоб визначити світ і в якому світі живуть наші діти й онуки і правнуки. Він говорив не тільки про дітей, онуків і правнуків України, він про всіх говорив – і про ваших, і про моїх. Народ Польщі і Європа століттями бачили апетит тиранів і автократів. Єдине слово, яке вони розуміють – ні, ні, ні! Ви не візьмете мою свободу. Ви не візьмете моє майбутнє і те, що я казав торік тут, у цьому ж місті: «диктатор, який збудував імперію, ніколи не зможе перемогти любов народу до свободи.	опущення експлікація опущення заміна типу речень експлікація опущення заміна типу речень експлікація опущення заміна типу речень об'єднання речень експлікація опущення заміна типу речень об'єднання речень експлікація калькування
---	---	---

A dictator bent on rebuilding an empire will never be able to ease the people's love of liberty. Brutality will never grind down the will of the free. And Ukraine — Ukraine will never be a victory for Russia. Never.	Брутальність ніколи не зламає прагнення людей до свободи. Україна ніколи не дасть перемогу Росії».	
President Zelenskyy still leads a democratically elected government that represents the will of the Ukrainian people.	Президент Зеленський очолює демократичний уряд, який представляє волю народу.	опущення калькування
And the world has already voted multiple times, including in the United Nations General Assembly, to condemn Russia's aggression and support a just peace. Each time in the U.N., that vote has been overwhelming.	Декілька разів Генеральна Асамблея ООН засуджувала російську агресію. І зараз є переважна підтримка в ООН.	опущення експлікація
In October, 143 nations in the United Nations — condemned Russia's illegal annexation. Only four — four in the entire U.N. — voted with Russia. Four.	В жовтні ООН — засудило незаконну анексію, і лише 4 країни з усього ООН проголосувало з Росією.	опущення заміна типу речень об'єднання речень
The United States and the nations of Europe do not seek to control or destroy Russia. The West was not plotting to attack Russia, as Putin said today. And millions of Russian citizens who only want to live in peace with their neighbors are not the enemy.	Сполучені штати і країни Європи не хочуть контролювати, не хочуть руйнувати Росію. Мільйони росіян хочуть жити в мирі зі своїми сусідами, не бути ворогами.	опущення калькування
The United States has assembled a worldwide coalition of more than 50 nations to get critical weapons and supplies to the brave Ukrainian fighters on the frontlines. Air defense systems, artillery, ammunition, tanks, and armored vehicles.	Потрібно забезпечити, щоб Україна мала можливість сама себе захищати. Потрібно надавати важливу допомогу: ППО, танки, броньовані машини. Європейський Союз збільшив свою допомогу на безпрецедентних рівнях. І не лише йдеться про оборонну допомогу. Це і економічна допомога, гуманітарна.	опущення заміна типу речень об'єднання речень експлікація
The European Union and its member states have stepped up		опущення експлікація калькування

with unprecedented commitment to Ukraine, not just in security assistance, but economic, and humanitarian, refugee assistance, and so much more. And the American people are united in our resolve as well. All across my country, in big cities and small towns, Ukrainian flags fly from American homes. Over the past year, Democrats and Republicans in our United States Congress have come together to stand for freedom. Our commitment is to the people of Ukraine and the future of Ukraine — a Ukraine that's free, sovereign, and democratic. That was the dream of those who declared Ukraine's independence more than 30 years ago — who led the Orange Revolution and the Revolution of Dignity; who braved ice and fire on the Maidan and the Heavenly Hundred who died there; and those who continue still to root out Kremlin's efforts to corrupt, coerce, and control. I was honored to visit their memorial in Kyiv yesterday to pay tribute to the sacrifice of those who lost their lives, standing alongside President Zelenskyy. The United States and our partners stand with Ukraine's teachers, its hospital staff, its emergency responders, the	Американці об'єднані нашої рішучості по всій країні від великих міст до маленьких містечок. Є українські прапори, які ставлять на свої оселі американці. Демократи і республіканці в американському Конгресі підтримують свободу. Ми віддані народу України і майбутньому України. Україна — вільна, демократична, суверенна. 30 років тому Україна проголосила незалежність. Потім була Революція Гідності, Помаранчева Революція, були багаття на Майдані, Небесна Сотня загинула виборюючи ці цінності. Роками герої патріоти українські боролися за Донбас. Для мене було честю відвідати Київ вчора і вшанувати ту саму жертву українського народу. Я стояв поряд з президентом Зеленським. Сполучені штати розуміють, як тяжко працюють по всій Україні і служба надзвичайних ситуацій і ремонтні роботи, і лікарі, вчителі, усі, для того, щоб життя продовжилося. Я ніколи не забуду, коли я минулого року бачився з біженцями з України, які приїздили до Польщі. Це були знесилені люди. Вони залишили своїх родичів там. І ви — люди, поляки, ви їх	експлікація калькування еквівалентний переклад калькування еквівалентний переклад калькування членування речень транслітерація опущення експлікація опущення членування експлікація
--	---	--

workers in cities across Ukraine who are fighting to keep the power on in the face of Russia's cruel bombardment. I'll never forget, last year, visiting with refugees from Ukraine who had just arrived in Warsaw, seeing their faces exhausted and afraid — holding their children so close, worrying they might never see their fathers, their husbands, their brothers or sisters again. In that darkest moment of their lives, you, the people of Poland, offered them safety and light. You embraced them. You literally embraced them. I watched. I watched the looks on their faces. Meanwhile, together we have made sure that Russia is paying the price for its abuses. We continue to maintain the largest sanctions regime ever imposed on any country in history. And we're going to announce more sanctions this week together with our partners. We'll hold accountable those who are responsible for this war. And we will seek justice for the war crimes and crimes against humanity continuing to be committed by the Russians. Next year, I will host every member of NATO for our 2024 summit in the United States. Together, we'll celebrate the 75th anniversary of the strongest defensive alliance in the history of the world — NATO. And and let there be no doubt, the commitment of the United States to our NATO Alliance and Article 5 is rock solid. And	прихистили і дали їм безпеку. Варто було подивитися на вирази їхніх обличь. Потрібно, щоб Росія заплатила ціну за своє зловживання. Будуть нові санкції оголошені разом із нашими міжнародними партнерами. Всі ті, хто відповідальні за цю війну будуть нести свою відповідальність, будуть покарані за злочини вчинені росіянами. У наступному році буде Саміт 2024 року в Сполучених штатах для того, щоб відзначити найпотужніший Альянс в історії світу – НАТО. І нехай ніхто не сумнівається, відданість Статті 5 і нашому альянсу є непорушною зі сторони Сполучених штатів. Росія це добре знає і усі знають – напад на одного і напад на всіх – це священна клятва. Священна клятва захищати кожен дюйм території НАТО. Ця коаліція має підвищувати всіх людей, має покращувати безпеку, забезпечувати гідність для всіх, гідне ставлення. Демократії по всьому світі мають це робити.	опущення експлікація опущення експлікація опущення обєднання речень експлікація транслітерація опущення калькування обєднання речень транслітерація
--	--	---

every member of NATO knows it. And Russia knows it as well. An attack against one is an attack against all. It's a sacred oath. A sacred oath to defend every inch of NATO territory. We need to take the strength and capacity of this coalition and apply it to lifting up — lifting up the lives of people everywhere, improving health, growing prosperity, preserving the planet, building peace and security, treating everyone with dignity and respect. That's our responsibility. The democracies of the world have to deliver it for our people. A choice between chaos and stability. Between building and destroying. Between hope and fear. Between democracy that lifts up the human spirit and the brutal hand of the dictator who crushes it. Between nothing less than limitation and possibilities, the kind of possibilities that come when people who live not in captivity but in freedom. Freedom. Freedom. There is no sweeter word than freedom. There is no nobler goal than freedom. There is no higher aspiration than freedom. Americans know that, and you know it. And all that we do now must be done so our children and grandchildren will know it as well. Freedom. The enemy of the tyrant and the hope of the brave and the truth of the ages. Freedom. Stand with us. We will stand with you.	Це вибір між надією і страхом, між свободою і несвободою, між обмеженнями і можливостями, а можливості з'являються, коли люди вільні. Немає більш солодкого слова, аніж «воля». Немає вищого прагнення, ніж свобода. На цьому побудована Америка, і ви це знаєте. І це знатимуть наші діти, наші онуки. Свобода — це те, за боряться століттями. Будьте з нами і ми будемо підтримувати вас.	опущення експлікація опущення експлікація калькування об'єднання речень опущення калькування опущення експлікація об'єднання речень
--	--	--

ДОДАТОК В

Застосування лексико-граматичних трансформацій у перекладі англомовного політичного дискурсу на українську мову (на матеріалі промови Бориса Джонсона)

Мова оригіналу	Мова перекладу	Лексико-граматичні трансформації
They are committing war crimes, and their atrocities emerge wherever they are forced to retreat – as we’ve seen at Bucha, at Irpin at Hostomel and many other places.	Вони скоюють воєнні злочини, їхні звірства зростають. Хоч би де вони тікали — залишали Бучу, Гостомель, Ірпінь.	опущення членування речень транслітерація
I have one message for you today: Ukraine will win. Ukraine will be free.	І в цей момент ще невідомості маю для вас звістку: Україна переможе! Україна буде вільна!	додавання транслітерація
When they came to me last year, and they said that the evidence was now overwhelming that Putin was planning an invasion and we could see his Battalion Tactical Groups – well over 100 of them – gathering on the border.	Шановні депутати, коли ви до мене звернулися торік і повідомили, що існує багато доказів того, що путін планує напад, — ми бачили батальйонні тактичні групи, сотню вздовж кордону з Україною.	опущення експлікація транслітерація
Because I had been to Kyiv on previous visits - and I actually met some of you and I had stood in the Maidan and seen the tributes to those who had given their lives to protect Ukraine against Russian aggression and I’ve wandered the lovely streets of your capital.	Я був у Києві та зустрічався з вами перед війною, стояв на Майдані, бачив, як вшановують загиблих, які боронили Україну від російської агресії.	опущення експлікація транслітерація
And I’ve seen enough about Ukrainian freedom to know that the Kremlin was making a fundamental miscalculation, a terrible mistake and I told anyone I knew, anyone who would listen that Ukraine would	Я ходив чудовими вулицями вашої столиці, бачив достатньо української волі. Знав, що Кремль припускається надзвичайно страшної помилки, знав, що це буде помилкою. Хто	опущення експлікація членування речень буквальний переклад транслітерація

fight and Ukraine would be right and yet there were some who believed the Kremlin propaganda that Russian armour would be like an irresistible force going like a knife through butter, and that Kyiv would fall within days And today you have proved them completely wrong, every one of those military experts who said Ukraine would fall. Your farmers kidnapped Russian tanks with their tractors. Your pensioners told Russian soldiers to hop as we say, although they may have used more colourful language. And though your soldiers were always outnumbered – three to one it is now - they fought with the energy and courage of lions. You have beaten them back from Kyiv. You have exploded the myth of Putin’s invincibility and you have written one of the most glorious chapters in military history and in the life of your country. This is Ukraine’s finest hour, that will be remembered and recounted for generations to come. Your children and grandchildren will say that Ukrainians taught the world that the brute force of an aggressor counts for nothing against the moral force of a people determined to be free.	має вуха, той чує, хто має очі, той бачить, що Україна боротиметься, боронитиметься. Однак кремлівська пропаганда казала, що, як ніж у масло, ввійде російська військова навала. Ви довели, що вони помилялися. Усі військові експерти пророкували, що Україна впаде. А ваші селяни захоплювали своїми тракторами російські танки, ваші пенсіонери виходили на дорогу та говорили з ворогом сам на сам. Ваші воїни — три до одного, завжди кількісна перевага на боці ворога, але на боці ваших хоробрих левів — мужність і відданість країні. Міф путінської непорушності, нездоланності розвіяний як дим. Натомість ваша країна стоїть, як фортеця. путінська воєнна машина спіткнулася об український патріотизм, перечепилася та розбилася. Це година слави України, що буде в пам’яті наступних поколінь, про це переповідатимуть онукам і правнукам. Українці навчили весь світ, що брутальна навала агресора нічого не може заподіяти народів, який обрав свободу.	опущення членування речень буквальний переклад опущення об’єднання речень буквальний переклад опущення об’єднання речень буквальний переклад експлікація членування речень прийом логічного розвитку опущення буквальний переклад прийом логічного розвитку опущення буквальний переклад
--	--	--

They will say that Ukrainians proved by their tenacity and sacrifice that tanks and guns cannot suppress a nation fighting for its independence, and that is why I believe that Ukraine will win You have proved the old saying – it's not the size of the dog in the fight, it's the size of the fight in the dog – which is an old English saying. Because we are democracies, and because we have a free media, the rule of law, free elections and robust parliaments, such as your own, we know that these are the best protections against the perils of arbitrary power. When an autocrat deliberately destroys these institutions, he might look as though he is strong and some people might even believe it, but he is sowing the seeds of catastrophe, for himself and for his country, because there will be nothing to prevent him committing another terrible mistake Putin's mistake was to invade Ukraine. So no outsider like me can speak lightly about how the conflict could be settled, if only Ukraine would relinquish this or that piece of territory or we find some compromise for Vladimir Putin. We know what happens to the people left in the in clutches of this invader. And we who are your friends must be humble about what happened in in 2014,	Вони скажуть, що українці своєю впертістю, своєю жертвою довели, що гармати й танки не можуть придушити націю, котра бореться за свою незалежність. Ось чому я вірю та знаю, що Україна переможе. Ви довели, що актуальна як ніколи стара приказка: не розмір собаки важить, а розмір битви, на яку прийшов битися собака. Саме тому, що ми демократичні країни та маємо вільні засоби масової інформації, вільні вибори, правовладдя. Ми маємо здорові, сильні парламенти на кшталт Верховної Ради України. У цьому — наш найпотужніший оберіг проти загарбників, проти свавільної влади. І коли автократ намагається зламати ці інститути, він здається нам велетом. Хтось може повірити цьому колосові, але він сіє зерна своєї власної поразки, катастрофи, бо настане момент, коли він припуститься найгіршої помилки. Найгірша помилка путіна була прийти в Україну. Не може бути якихось поступок, компромісів перед обличчям володимира путіна. Ми знаємо, що сталося з людьми, які залишилися у тенетах цього загарбника.	буквальний переклад членування речень прийом логічного розвитку буквальний переклад прийом логічного розвитку членування речень буквальний переклад компенсація прийом логічного розвитку членування речень буквальний переклад прийом логічного розвитку експлікація опущення транслітерація
---	--	--

because Ukraine was invaded before for the first time, when Crimea was taken from Ukraine and the war in the Donbas began. The truth is that we were too slow to grasp what was really happening and we collectively failed to impose the sanctions then that we should have put on Vladimir Putin. We cannot make the same mistake again. In January of course— just before Putin launched his onslaught - we sent you planeloads of anti-tank missiles, the NLAWS which I think have become popular in Kyiv, and we have intensified that vital effort, working with dozens of countries, helping to coordinate this ever- bigger supply line, dispatching thousands of weapons of many kinds, including tanks now and armoured vehicles. In the coming weeks, we in the UK will send you Brimstone anti-ship missiles and Stormer anti-aircraft systems. We are providing armoured vehicles to evacuate civilians from areas under attack and protect officials – what Volodymyr mentioned to me in our most recent call - while they maintain critical infrastructure. And I can announce today from the UK government a new package of support totalling £300 million, including radars to pinpoint the artillery bombarding your cities, heavy lift drones to supply your forces, and thousands of night vision	Ми — ваші друзі. У 2014 році відбулася перша навала в Україну, тоді забрали Крим, почалася війна за Донбас. І правда в тому, що ми занадто повільно починали розуміти, що сталося. Ми тоді не збагнули цього одразу та не змогли накласти необхідні санкції на володимира путіна — ми більше не маємо права на повторення цієї помилки. У січні, як згадав Голова Верховної Ради України, ми надіслали вам і протитанкові ракети, і NLAW, які тепер стали дуже популярними. Ми цю допомогу посилюємо, прискорюємо, працюючи з-понад десятком країн, що постачають вам озброєння. Ми надсилаємо тисячу одиниць танків і панцирних машин. Ближчими тижнями надішлемо Brimstone (це протикорабельні ракети, ракетні системи) і панцирні машини, щоб евакуювати людей із захоплених територій, щоби боронити тих, хто має оберігати критичну інфраструктуру. Ми запроваджуємо новий пакет підтримки. 300 мільйонів фунтів. Радари, щоби визначати, де перебуває артилерія, що націляється на ваші міста, дрони, аби підсилити вашу піхоту та	опущення буквальний переклад членування речень транслітерація буквальний переклад членування речень транслітерація буквальний переклад опущення транслітерація буквальний переклад об'єднання речень зміна типу речень транслітерація опущення буквальний переклад членування речень
--	---	---

devices. We will carry on supplying Ukraine, alongside your other friends, with weapons, funding and humanitarian aid, until we have achieved our long-term goal, which must be so to fortify Ukraine that no-one will ever dare to attack you again. There are many reasons your country has evoked such astonishing sympathy in the British people. It is a conflict that has no moral ambiguities or no grey areas. It is about Ukrainian democracy against Putin's tyranny. It is about freedom versus oppression. It is about right versus wrong. It is about good versus evil. And that is why Ukraine must win. And when we look at the heroism of the Ukrainian people and the bravery of your leader Volodymyr Zelenskyy - we know that Ukraine will win.	наступальні сили. Для того, щоби разом з іншими вашими друзями постачати зброю, надавати гуманітарну допомогу задля здобуття нашої мети — зміцнити Україну так, щоби ніхто ніколи не насмівився на неї зазіхати. Є багато причин, чому ваша країна викликає такі емоції у британців. Це конфлікт, в якому немає сумнівів у тому, хто тут правий. Це демократія проти тиранії, це воля проти утисків, це право проти безправності, це добро проти зла. І саме тому Україна має перемогти. І обов'язково переможе! Коли ми бачимо героїзм українців, їхню сміливість та особисту мужність вашого Президента Володимира Зеленського, ми знаємо, що Україна переможе.	опущення буквальний переклад опущення буквальний переклад прийом логічного розвитку буквальний переклад об'єднання речень опущення транслітерація буквальний переклад транслітерація
--	---	---

ДОДАТОК Г

**Застосування лексико-граматичних трансформацій у перекладі
англомовного політичного дискурсу на українську мову
(на матеріалі промови Урсули фон дер Ляєн)**

Мова оригіналу	Мова перекладу	Лексико-граматичні трансформації
As I stand in this majestic hall, my heart is full of emotions. Admiration, for your courage and endurance. Grief, for all the suffering that Russia has inflicted upon your beloved country. Respect, for all the incredible legislative work that this House has carried forward, even as you fight an existential war.	Коли я перебуваю у цій величній залі, моє серце переповнюється емоціями, захопленням від вашої мужності й витривалості, смутком через всі страждання, які росія спричинила у вашій улюбленій країні, повагою за всю неймовірну законодавчу роботу, яку в цих стінах виконують навіть під час війни.	буквальний переклад об'єднання речень транслітерація
All Ukrainians are standing up against Russian brutality. And in front of your bravery, there is only one thing that we, in the rest of Europe, must do. And that is to stand alongside Ukraine for as long as it takes.	Усі українці встали проти російського варварства. І на тлі вашої мужності є лише одна річ, яку ми, решта європейців, мусимо зробити — це бути поруч із Україною стільки, скільки буде потрібно.	буквальний переклад об'єднання речень зміна типу речень
For too long, many in Europe thought that we could trade with Russia and integrate it into Europe's security order. But it has not worked. And it will not work as long as Russia's actions are driven by delusional dreams of empire.	Занадто тривалий час багато хто в Європі вважав, що ми можемо торгувати з росією і інтегрувати її до європейського безпекового порядку, але це не спрацювало і це не спрацює, допоки росія у своїх діях керуватиметься божевільними мріями про імперію.	буквальний переклад об'єднання речень транслітерація
This is one crucial lesson that you, the people of Ukraine, have taught us throughout this war. So, we shall not repeat the mistakes of 2014. And we will continue to apply maximum pressure against Russia, until the end of the aggression and until Ukraine has re-established a just and lasting peace.	І це один із найважливіших уроків, якому ви, народ України, навчили нас у результаті цієї війни. Отже, ми не маємо повторювати помилок 2014-го року й продовжуємо чинити максимальний тиск на росію аж до кінця агресії, допоки Україна не встановить справедливий і тривалий мир.	буквальний переклад транслітерація

Indeed, Europe is learning a lot from Ukraine. This is a message you do not hear often enough. The people of Ukraine do not need to learn how to be European. You are European.	І, дійсно, Європа багато чому навчається в Україні. Це ви чуєте недостатньо часто. Народ України не мусить вчитись як бути європейцями, бо ви і є європейцями.	буквальний переклад об'єднання речень транслітерація
Some said they were too ambitious. But your reaction was extraordinary. All your democratic institutions have mobilised at maximum to fulfil the desire of the Ukrainian people. As President Zelenskyy said, you did not ask for discounts or shortcuts. Instead, you have shown that Ukrainian democracy can deliver.	Хтось казав, що вони занадто амбіційні, але ваша реакція була надзвичайною: усі ваші демократичні інституції мобілізувалися до максимуму, щоб утілити це прагнення народу України. І, як сказав Президент Зеленський, ви не просили знижок чи обхідних шляхів. Замість цього ви показали, на що спроможна українська демократія.	буквальний переклад об'єднання речень зміна типу речень транслітерація
The breadth and depth of the reforms you have passed is amazing and astonishing: The constitutional justice reform. The selection of the High Council of Justice. The Anti-Corruption Programme. Progress against money laundering. Important measures to curb the oligarchs' grip on your public life. The new media law. And progress on national minorities.	Розмах і глибина реформ, через які ви пройшли, вражають: конституційна реформа правосуддя, обрання членів Вищої ради правосуддя, антикорупційна програма, поступ у протидії відмиванню грошей, важливі заходи з обмеження тиску олігархів на суспільне життя, новий Закон про медіа та поступ у сфері національних меншин.	еквівалентний переклад об'єднання речень транслітерація
We know that this has not always been easy. But this is the normal path of any democracy. We discuss. We disagree. We discuss even harder. Then, we find solutions. And then, we deliver.	Ми знаємо, що це не завжди було легко, але це — нормальний шлях для будь-якої демократії. Ми дискутуємо, ми розходимося в поглядах, ми дискутуємо ще завзятіше, потім ми знаходимо рішення й зрештою ці рішення ухвалюємо.	еквівалентний переклад об'єднання речень зміна типу речень конкретизація транслітерація
You are undergoing deep reforms, while fighting a full-scale war. The goal is truly within reach. Continuing to strengthen even further your anti-corruption efforts, passing the law on lobbying, strengthening the asset	Ви проходите через глибокі реформи, воюючи у повномасштабній війні. І ціль дійсно в межах досяжності. Подальше зміцнення ваших антикорупційних зусиль, ухвалення Закону про	буквальний переклад транслітерація

declaration framework in two aspects and addressing the remaining recommendations of the Venice Commission on national minorities, including education – these are measures that are necessary to fulfil completely the seven steps. Then, in 2021, you, the Verkhovna Rada, passed legislation to ban plastic bags – in line with the European Green Deal. And this has given a boost to businesses like Releaf. Now, despite the war and thanks to EU funding, this promising Ukrainian company is expanding, and selling its products all across Europe. This is just a snapshot of this country's immense talent. Ukraine is a nation of innovators, not only a country of big farms and heavy industries, but of bright young minds who are already shaping Ukraine's clean and digital future. And we are working to also make use of the proceeds of the immobilised sovereign Russian assets. The Facility will support Ukraine's recovery and reconstruction over the next four years. To put this into perspective, this would be more than any European country received under the US Marshall Plan that rebuilt Western Europe after World War II. And you deserve it, your country deserves it. And the Ukraine Plan will not only	лобіювання, зміцнення двох аспектів у межах системи декларування майна, а також виконання решти рекомендацій Венеційської комісії щодо національних меншин — це заходи, необхідні для повного виконання семи кроків. У 2021 році, ви, Верховна Рада, ухвалили Закон про заборону пластикових пакетів, відповідно до Європейської зеленої угоди. І це дало поштовх для таких підприємств, як «Releaf». І тепер, завдяки фінансуванню від ЄС, це перспективне українське підприємство розширюється і продає свої вироби по всій Європі. Це лише один приклад величезного таланту цієї країни. Україна — це країна новаторів, не лише великих сільськогосподарських підприємств і важкої промисловості, але і яскравих молодих талантів, які вже формують екологічно чисте цифрове майбутнє України. Ми також працюємо над тим, щоби використовувати прибутки від заморожених суверенних російських активів. Цей механізм підтримає відновлення та відбудову України впродовж наступних чотирьох років. І для порівняння: це буде більше, ніж будь-яка європейська країна отримала від американського «плану Маршалла», який ми отримали на допомогу Західній Європі після Другої світової війни, і ви це заслуговуєте.	буквальний переклад опущення транслітерація буквальний переклад транслітерація калькування еквівалентний переклад буквальний переклад транслітерація буквальний переклад транслітерація калькування об'єднання речень
--	--	--

drive Europe's support. It can also provide guidance and coordination for international donors, in Ukraine's interest. And the most important lesson of all stands right before our eyes. It is the power of this flag, our blue flag with yellow stars, that you have decided to bring here – and I very well remember the ceremony – in the heart of Ukrainian democracy, here in this hall. Perhaps too often we forget what this flag stands for. It means freedom and democracy. It means peace and prosperity. It is a symbol of age-old values, and it is a symbol of hope. And you have reminded us of that. You are teaching to all of us the true meaning of Europe. This is the spirit that leads me here today. And like me, all European leaders who have come to Kyiv in over 600 days of war. We bring the solidarity of European citizens. But we do not bring Europe to you. Because Europe is already here. Europe is here in your fight for freedom. Europe is here in your democratic debates. Europe is here in your resistance against tyranny. Europe is in the eyes of all Ukrainians who fight for a better future. And together, we can win this fight. Together, we can complete	А План відновлення України — це не лише спрямування європейської підтримки. Він також забезпечить керівництво та координацію міжнародних донорів у інтересах України. Але ця війна також багато чому навчила й решту Європи, і найважливіший урок прямо перед вами — це сила цього прапору. Сила цього прапору — блакитного, синього прапора з жовтими зірками, який ви вирішили занести сюди. Я дуже добре пам'ятаю цю церемонію в серці української демократії — тут, у цій залі. Можливо, занадто часто ми забуваємо, що втілює цей прапор: він означає свободу й демократію, він означає мир і процвітання. Це символ вікових цінностей та символ надії, і ви нагадали нам про це. Ви навчаєте нас усіх справжньому значенню Європи. І саме цей дух привів мене сюди. І привів, як і мене, усіх європейських лідерів, які прибули до Києва після понад 600 днів війни. Ми несемо солідарність європейських громадян, але ми не приносимо Європу до вас, бо Європа вже тут. Європа вже тут, у вашій боротьбі за свободу. Європа тут, у ваших демократичних дебатах. Європа тут, у вашому спротиві тиранії. Європа — в очах усіх українців, які воюють за краще майбутнє.	буквальний переклад транслітерація калькування еквівалентний переклад транслітерація об'єднання / членування речень буквальний переклад транслітерація заміна типу речень буквальний переклад об'єднання речень буквальний переклад буквальний переклад транслітерація об'єднання речень буквальний переклад
---	--	---

our Union. Together, we can bring Ukraine in our common European home.	І разом ми можемо перемогти в цій битві, разом ми можемо довершити наш союз, разом ми можемо привести Україну до нашого спільного європейського дому.	транслітерація буквальний переклад транслітерація об'єднання речень
---	--	---

ДОДАТОК Д

**Застосування лексико-граматичних трансформацій у перекладі
англомовного політичного дискурсу на українську мову
(на матеріалі промови Ентоні Блінкена)**

Мова оригіналу	Мова перекладу	Лексико-граматичні трансформації
As President Biden has said since Russia launched its full-scale invasion of Ukraine, the United States will stand with Ukraine for as long as it takes.	Як заявив Президент Байден після того, як Росія почала повномасштабне вторгнення в Україну, Сполучені Штати будуть підтримувати Україну стільки, скільки потрібно.	буквальний переклад транслітерація
And that includes being by Ukraine's side as it recovers from this catastrophic Russian aggression.	І це включає бути поруч з Україною, коли вона оговтується від цієї катастрофічної російської агресії.	буквальний переклад транслітерація
And I think it's so important that even as we gather here today to talk in detail about what all of us are doing together with Ukraine to help it recover, we never lose sight of that human dimension, because at the end of the day that's what it's all about.	І я вважаю дуже важливим, що навіть коли ми зібралися тут сьогодні для детального обговорення наших спільних з Україною дій для допомоги у її відновленні, щоб ми ніколи не випускали з поля зору цей людський вимір, тому що, зрештою, це те, заради чого ми все це робимо.	еквівалентний переклад транслітерація
That's what this is about every day. But as Russia continues to destroy, we are here to help Ukraine rebuild – rebuild lives, rebuild its country, rebuild its future.	Ось про що йдеться щодня. Але оскільки Росія продовжує руйнувати, ми тут, щоб допомогти Україні відбудуватися, тобто відновити життя, відновити свою країну, відновити своє майбутнє.	буквальний переклад транслітерація
Recovery is about more than just ensuring people have what they need to survive – food to eat, water to drink, medicine to take, heat in the winter, electricity in all seasons.	Відновлення означає більше, ніж просто забезпечення людей тим, що їм потрібно для виживання: їжею, питною водою, ліками, опаленням взимку, електрикою в усі пори року. Відновлення – це закладення	буквальний переклад

Recovery is about laying the foundation for Ukraine to thrive as a secure, independent country, fully integrated with Europe, connected to markets around the world; a democracy rooted in the rule of law; a place where all Ukrainians have dignity, human rights, the opportunity to reach their full potential.	фундаменту процвітання України як безпечної, незалежної країни, повністю інтегрованої з Європою, пов'язаної з ринками по всьому світу; демократії, що ґрунтується на верховенстві права; місця, де всі українці мають гідність, права людини, можливість повністю розкрити свій потенціал.	буквальний переклад транслітерація
Every investment that we make in Ukraine's recovery is aimed at bringing Ukrainians closer to that reality. And today, I'm announcing that, with the support of the United States Congress, we will provide more than \$1.3 billion in additional aid to help Ukraine toward that goal.	Усі інвестиції, які ми робимо у відновлення України, спрямовані на те, щоб наблизити українців до цієї реальності. І сьогодні я оголошую, що за підтримки Конгресу Сполучених Штатів ми надаємо додаткову допомогу на суму понад 1,3 мільярда доларів, щоб сприяти Україні у досягненні цієї мети.	буквальний переклад транслітерація
And we'll support Ukraine's energy market reforms to combat monopolies and to spur more private investment, which will enable Ukraine one day to become a major energy exporter.	І ми підтримуватимемо реформи енергетичного ринку України для боротьби з монополіями та стимулювання збільшення приватних інвестицій, що дозволить Україні одного дня стати великим експортером енергії.	еквівалентний переклад транслітерація
This support will complement the work that's already being done by the G7+ Coordination Group which we launched last October and have co-led ever since, first with Germany, now with Japan.	Ця підтримка доповнить роботу, яка вже виконується Координаційною групою G7+, яку ми заснували в жовтні минулого року і відтоді очолюємо її спільно з Німеччиною, а тепер з Японією.	буквальний переклад транслітерація калькування
My announcement today also comes on top of the more than \$2.1 billion in humanitarian assistance that we've provided to Ukraine and to the region to respond to Russia's war of aggression, including lifesaving aid for those affected by the destruction of the Kakhovka dam. In the weeks since, we've	Моє сьогоднішнє оголошення також є доповненням до понад 2,1 мільярда доларів США гуманітарної допомоги, яку ми надали Україні та регіону у відповідь на агресивну війну Росії, включаючи життєво необхідну допомогу для тих, хто постраждав у результаті руйнування Каховської дамби. Протягом наступних тижнів ми	буквальний переклад транслітерація калькування

continued to work with Ukraine in assisting the thousands of people who've been displaced, the hundreds of thousands whose water supply has been contaminated. Meanwhile, the United Nations has publicly called out Moscow for blocking the UN from delivering aid to civilians in the flooded areas that Russia illegally occupies, adding to Russia's long track record of denying humanitarian access, which is a requirement under international humanitarian law. In addition to our economic development and humanitarian assistance, the United States will continue to invest in Ukraine's long-term efforts to strengthen good governance, transparency, accountability. The Ukrainian Government has made meaningful strides in bolstering these institutions, even as it fights for survival, and Kyiv has taken tangible and difficult steps to align its standards and practices with the European Union, particularly since the EU granted Ukraine candidate status a year ago. Earlier this month, Ukraine passed reforms to align its energy market regulations with the European Union, strengthening measures to combat market manipulation and insider trading.	продовжували працювати з Україною, надаючи допомогу тисячам переміщених осіб, сотням тисяч, чий джерела водопостачання були забруднені. Тим часом Організація Об'єднаних Націй публічно засудила Москву за блокування ООН у постачанні допомоги цивільним особам у затоплених районах, які Росія незаконно окупувала, додавши це засудження до тривалої історії відмови Росії в гуманітарному доступі, що є вимогою міжнародного гуманітарного права. На додаток до нашої гуманітарної допомоги та сприяння економічному розвитку Сполучені Штати продовжуватимуть інвестувати в довгострокові зусилля України щодо зміцнення ефективного управління, прозорості та підзвітності. Український уряд зробив значні кроки у зміцненні цих інституцій, навіть під час боротьби за виживання, Київ також вжив відчутних та складних заходів, щоб узгодити свої стандарти та практику з Європейським Союзом, особливо після того, як рік тому ЄС надав Україні статус кандидата. Раніше цього місяця Україна прийняла реформи, спрямовані на приведення енергетичних ринків у відповідність до Європейського Союзу, посилення заходів щодо боротьби з маніпулюванням ринком та торговими операціями з використанням конфіденційної інформації.	буквальний переклад буквальний переклад транслітерація калькування буквальний переклад транслітерація буквальний переклад транслітерація калькування буквальний переклад транслітерація конкретизація
--	---	--

Governments are doing a lot. International financial institutions are doing a lot. Both of us have a hugely important role to play in Ukraine's recovery. But make no mistake: All of these reforms and recovery efforts depend on Ukraine having the capacity to deter and defend against future attacks by Russia. That's why even as we invest in Ukraine's immediate and long-term recovery, we also have to build a Ukrainian military that is strong enough to protect Ukraine's sovereignty, its territorial integrity, and its independence – not just to defend Ukraine's land, but to defend all that Ukrainians are building and will build on that land. Those include a peace that upholds the United Nations Charter and its fundamental principles – sovereignty, territorial integrity, independence – that addresses both accountability and reconciliation, that ensures Ukraine's full participation and assent, and that supports Ukraine's reconstruction and recovery. Even as we rally around Ukraine's recovery, we must not lose sight of why that is necessary in the first place. Indeed, even as we come together here in London, committed to supporting Ukraine's buildup, Russia continues to try to burn it	Уряди роблять багато. Міжнародні фінансові організації роблять багато. Обидва ці сектори відіграють надзвичайно важливу роль у відновленні України. Але не сумнівайтесь: усі ці реформи та зусилля з відновлення залежать від того, чи матиме Україна здатність стримувати майбутні напади Росії та захищатися від них. Ось чому навіть якщо ми інвестуємо у негайне та довгострокове відновлення України, ми також маємо побудувати українську армію, яка буде достатньо сильною, щоб захистити суверенітет України, її територіальну цілісність та незалежність – не лише захистити українську землю, але й захистити все те, що українці будують і будуватимуть на цій землі. Вони включають мир, який відповідає Статуту Організації Об'єднаних Націй та його фундаментальним принципам – суверенітет, територіальна цілісність, незалежність – та який стосується як підзвітності, так і порозуміння, який забезпечує повну участь і згоду України, і який підтримує відбудову та відновлення України. Навіть коли ми об'єднуємося навколо відновлення України, ми не повинні випускати з уваги, чому це взагалі необхідно. Дійсно, навіть коли ми збираємося тут, у Лондоні, віддані підтримці розбудови України, Росія продовжує	буквальний переклад конкретизація буквальний переклад транслітерація буквальний переклад транслітерація буквальний переклад транслітерація адекватний переклад транслітерація
---	---	--

down. So let's be clear: Russia is causing Ukraine's destruction, and Russia will eventually bear the cost of Ukraine's reconstruction. Until that time, we will continue to stand with the people of Ukraine as they make the greatest sacrifices to defend, to rebuild, to reimagine their country. And in doing so, we will reaffirm the principle at the heart of the international order, that people in every nation can write their own future free from aggression, free from coercion, free from intimidation.	намагатися її спалити. Отже, давайте чітко зазначимо: Росія спричиняє руйнування України, і Росія зрештою понесе витрати на відновлення України. До того часу ми будемо продовжувати підтримувати народ України, який приносить найбільші жертви, щоб захистити, відбудувати, переосмислити свою країну. І, роблячи це, ми знову підтвердимо принцип, який лежить в основі міжнародного порядку, що люди в кожній країні можуть створити своє власне майбутнє без агресії, без примусу, без залякування.	буквальний переклад транслітерація буквальний переклад транслітерація буквальний переклад транслітерація еквівалентний переклад
---	--	---

